THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
APR 14 1930

פרץ הירשביין, היינט 8.30 | "אידישע קאלאניזאציע אין סאוועטן רוסלאנד" | מארגן, 8.30 אוונט, ארץ ישראל | ביידע לעקציעס אין פרץ זאל באנקעט מיטוואך אוונט נאך דער לעקציע
אויפזיכט, קולטור געזעלשאפט

זון אויפגאנג — 5.52.
זון אונטערגאנג — 7.09.

די איינציקע אידישע צייטונג אין מערב קאנאדע עטאבלירט אין 1910 דערשיינט
יעדן טאג

דאס אידישע וואָרט
THE ISRAELITE PRESS

THE GATEWAY OF THE WEST

ווערטער: ד״ר קלאר און מילד

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

Vol. 20, No. 70. Winnipeg, Tues. April 8, 1930. Published daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג

דינסטאג י׳ ניסן, תר״ץ.

פוילישע אידן אין שרעק פאר בלוט בלבולים

אנב - אורחא

פון מארק

דאס ריזיקע רוסישע לאנד און דער רוסישער מענש זיינען אלעמאל געווען א טיפע געהיימעניש, א גרויסע רעטעניש פאר דער דרויסנדיקער וועלט.

ניט נאר פאר דער דרויסנדיקער. די רוסישע אינטעליגענציע האט זיך תמיד אליין געגריבלט אינ׳ם קאמפלעקס פון דער רוסישער נשמה, און בלויז אייניקע פון די גאר גרויסע רוסישע דיינקער און קינסטלער איז געלונגען אויפצוהויבן א ביסל דעם פארהאנג אויף דער דאזיקער רעטעניש.

דאס נייע, סאוועטישע רוסלאנד, איז פאר דער דרויסנדיקער וועלט אבער ביז היינטיקן טאג די זעלבע רעטעניש, אויב נאך ניט קיין גרעסערע: צו דער אל־טער רעטעניש איז צוגעקומען די רע־טעניש פון דער רעוואלוציע.

און צו קיין גייסטיקע ריזן פונ׳ם דאס־טאישעווסקי און טאלסטאי מאסשטאב, וואס זאלן וואדרפן א ליכט אויף דער פינ־סטערניש, האט דער דור ניט זוכה געווען. און טאמער איז געווען איינער וואס האט געהאט אנגעטאפט דעם דופק פון דער רעוואלוציע (אלעקסאנדער בלאק), איז ער אויך געשטארבן . . .

* * *

און אזוי קאנען מיר ער־היום, שוין באלד צו דער ברי־מצות פון דער רעוואל־לוציע, נאך אלץ קיין טאלק ניט דערציין, וואס דארטן קומט פאר.

דאס לאנד איז איצט פארהעלטנסמעסיק אפן. דעלעגאציעס און פרייוואטע מענשן פארן אהין און קומען צוריק. עס קומען אהער אן פון דארטן בריוו און צייטונגען. עס קומען אהער לעבעדיקע עדות, אין דער פעדזאן פון אימיגראנטן, וואס האבן דורכגעלעבט אליין אלע פאזן פון דער רעוואלוציע, ביז דעם סאמע לעצטן לינקן קורס און דעם רעכטן "השיבנו נאזאר".

פארן אהין פארברענגט קאמוניסטן, און קומען צוריק אנטוישטע און פאר־ביטערטע אנטי־קאמוניסטן. פארן אהין אויסגעשפראכענע קענער פונ׳ם באלשע־וויזם, און קומען צוריק באגייסטערטע אנהייגער. זיצן דארט קארעספאנדענטן פון גרויס־קאפיטאליסטישע צייטונגען און שרייבן מיט באוואונדערונג וועגן די רעוואלוציאנערע דערגרייכונגען פונ׳ם באלשעוויזם, און סאציאליסטישע קארעס־פאנדענטן, וואס שרייבן פארקערט.

און די בריוו און די פערזענלאכע גרו־סען, — וואס פאר א מיש־מאש פון קענטניש און ווידערשפרוכן, — פון דער העכסטער באגייסטערונג, ביז דער טיפ־סטער אנטישונג און פארצווייפלונג.

און אין גאר א סך פאלן זיינען דאס ערלאכע, אביעקטיווע מיינונגען, — און ניי דערגיי דא א טאלק!

* * *

ניין, עס וואלט דאך טאקע באמת געווען אן אומזין צו מאכן אונזער ליבן, צארטן דיכטער, פרץ הירשביין, פאר א באלשעוויק. עס וואלט געווען אן אומזין צו באשולדיקן אים אין פארטייאישקייט.

שוין דערמיט אליין וואס ער האט אין זיין רעדע דא (לעצטן זונטאג, ביים קבלת־פנים אין פעלעם טעאטער) גע־רעדט פון זעכצן מיליאן אידן, וויזט, אז ער איז פריער פון אלץ א איד. פונ׳ם קאמוניסטישן שטאנדפונקט וואלט ער דא, אין בעסטן פאל, נעראפט אנערקע־נען בלויז א פאר מיליאן אידן, אידישע פראלעטאריער. ביז דעם סאמע לעצטן לינקן קורס און דעם רעכטן "השיבנו נאזאר".

פארן אהין פארברענגט קאמוניסטן, און קומען צוריק אנטוישטע און פאר־ביטערטע אנטי־קאמוניסטן. פארן אהין אויסגעשפראכענע קענער פונ׳ם באלשע־וויזם, און קומען צוריק באגייסטערטע אנהייגער. זיצן דארט קארעספאנדענטן פון גרויס־קאפיטאליסטישע צייטונגען און שרייבן מיט באוואונדערונג וועגן די רעוואלוציאנערע דערגרייכונגען פונ׳ם באלשעוויזם, און סאציאליסטישע קארעס־פאנדענטן, וואס שרייבן פארקערט.

און די בריוו און די פערזענלאכע גרו־סען, — וואס פאר א מיש־מאש פון קענטניש און ווידערשפרוכן, — פון דער העכסטער באגייסטערונג, ביז דער טיפ־סטער אנטישונג און פארצווייפלונג.

און אין גאר א סך פאלן זיינען דאס ערלאכע, אביעקטיווע מיינונגען, — און ניי דערגיי דא א טאלק!

* * *

ניין, עס וואלט דאך טאקע באמת געווען אן אומזין צו מאכן אונזער ליבן, צארטן דיכטער, פרץ הירשביין, פאר א באלשעוויק. עס וואלט געווען אן אומזין צו באשולדיקן אים אין פארטייאישקייט.

שוין דערמיט אליין וואס ער האט אין זיין רעדע דא (לעצטן זונטאג, ביים קבלת־פנים אין פעלעם טעאטער) גע־רעדט פון זעכצן מיליאן אידן, וויזט, אז ער איז פריער פון אלץ א איד. פונ׳ם קאמוניסטישן שטאנדפונקט וואלט ער דא, אין בעסטן פאל, נעראפט אנערקע־נען בלויז א פאר מיליאן אידן, אידישע פראלעטאריער. ביז דעם סאמע לעצטן לינקן קורס און דעם רעכטן "השיבנו נאזאר".

פארן אהין פארברענגט קאמוניסטן, און קומען צוריק באגייסטערט און פאר־ביטערט

דער מאָנומענט אַן א קאַפּ

(פון א פאַרצייטיקן שפּאַנישן פּנקס) באַאַרבעט אין אידיש פון ה. כעווין

בעת דער ממשלה פון דאן פעדרא דעם גערעכטיקן, האט זיך אין א חושכ'דיקער און א שטורמדיקער נאכט אפגעשפּילט א טראגישע סצענע אויף איינער פון די טונקעלע, און שמאלע גאסן פון דער שטאט סעוויל.

— פארטיידיקט אויך, דאן אלוואַרא! — האט אימיצער באפעלעריש אויסגעשריען מיט א ציטערנדיקער שטימע, — אין א שפּעטערדיקער נאכטשעה זיינט איר ארויס פון אייער הויז . . . אזא באליידיגונג קאן נישט דורכגיין אומבאַשטראפט. פארטיידיקט זיך, זאגט מען אויך!

היות אבער, ווי אלוואַרא האט זיך אפּגעזאגט פון דעם ארויפגעצוואונגענעם קאמף, האט זיין קענער, וועלכער איז ווילד געווארן פון כעס, אנגעהויבן שיטן אויף אים מיט שרעקלאכע בלבולים, אלוואַרא, איז אבער נישט קוקנדיק אויף דעם אלעמען געבליבן רואיק און קאלט, און דאן האט דער צערייצטער ביז גאר שונא דורכגעשטאכן אים מיט זיין שווערד און ער האט איבערגעלאזן א טויטן אויף דער גאס אין א טייך בלוט.

דער דאזיקער מארד האט געהאט א געהיימן ערות; אן ארימע אידענע — די אלטע רבקה העגריכעס, וועלכע האט געוואינט אויף דער זעלבער גאס. זי איז אויפגעוועקט געווארן צוליב דעם געריש און אומגעוויינלאכע קולות אין דער נאכט, וועלכע האבן געשטערט איר רו. אנשטויסנדיק זיך, אז אויף דער גאס קומט פאר עפּעס שרעקלאכעס איז זי אויפגעשטאנען, אנגעצונדן מיט ציטערנדיקע הענט א לאמפּ און אויפגעעפנט דאס קליינע פענסטערל צו דער גאס, האט זי פּונקט בעת מעשה דערזעען, ווי דער קרבן וועלכער האט זיך אפּגעזאגט צו פארטיידיקן, האט באקומען א טויט קלאפּ און איז שטערבלאך געפאלן אויפ'ן ברוק. אין דעם זעלבן אויגנבליק האט דער מערדער געעפנט זיין אויבערמאנטל און א קאלטער פיבער איז דורכגעלאפן דורכ'ן לייב פון דער אלטיטשקער, בעת זי האט אין אים דערקאנט — ווער ער איז. א פחד און אן אימה האבן איר ארומגענומען און זי איז אין אנמאכט געפאלן אויף דער פּארלאגע פון איר ארימן ציטער, ארויסלאזנדיק פון דער האנט די לאמפּ, וואס איז מיט א טעמפּן ליכט אראפּגעפאלן אויפ'ן גאס און זי האט זיך פאַרראָשן.

אויפ'ן צווייטן טאג, האט דאן פערא, אויסהערנדיק דעם געוויינלאכן רעפּארט פון דעם סעוויל קאמענדאנט וועגן אלע פאסירונגען אין שטאט געזאגט צו אים:

— אט האט נאך א מארד פארפלעקט מיט בלוט די גאס פון מיין געטרייער שטאט. איר ווייסט דאך דער קאמענדאנט, ווי שטרענג מיינע באפעלן זיינען בנוגע דעם. עס מוז אומבאדינגט געפונען ווערן דער מערדער, כדי א גיכן און גערעכטן משפּט צו מאכן.

— מיין קענינ, — האט מיט הכנעה געענטפערט דער קאמענדאנט, — עס זיינען אנגענומען געווארן אלע ענערגישע מיטלען, כדי צו געפינען דעם מערדער פון אלוואַרא, נאר ביז אהער איז אלץ געווען אומזיסט און מיר קאנען בשום אופן נישט פאלן אויף די שפּורן. אין סעוויל זיינען דא אזויפיל בייזע מענשן, אז סיי צווישן די אידן, און סיי צווישן די מאורען, וועלכע וואוינען דא אין אזא גרויסער צאל, עקזיסטירן אזויפיל. גערימיכן, אז איך צווייפל זייער אויב די אויספארשונג וועט אונז אזוי לייכט פירן צו אנטדעקן דעם פארברעכער.

— עס מוז געפונען ווערן דער רוצח, — האט מיט אן אומצופרידענער שטימע געזאגט דער קענינ, — נישט שוין זשע האט מען נישט געפונען קיין שום צייכן, כדי צו פאלן אויף די שפּורן פון דעם שולדיקן?

— ניט ווייט פון דעם דער'הרג'עטן האט מען געפונען א לאמפּ, — האט מיט שרעק געענטפערט דער קאמענדאנט.

— דאס איז א שפּור; זאל מען אויספאָרשן, אבער אויף גיך אויספאָרשן, כדי מיין געריכט זאל קאנען אומגעשטערט באשטראפן דעם מערדער, — האט אנטשירן געזאגט דער קענינ.

מען האט באלד געפונען צו וועמען עס האט געהערט דער לאמפּ און די אלטע רבקה העגריכעס איז תיכף אריינגעזעצט געווארן אין תפיסה. אין אכט טעג ארום האט דער קרימינאל־טריבונאל געשיקט זיין ריכטער אין דער באלייטונג פון דעם קאמענדאנט אין תפיסה, כדי אויסצופרעגן די אלטיטשקע.

דער לאמפּ געהערט צו אייך? — האט דער קאמענדאנט געפרעגט.

— יא, — האט זי געענטפערט מיט א ציטערנדיקער שטימע — און פלאַטערנדיק זיך און ציטערנדיק, דערציילט נאכדעם די שוידערלאכע סצענע, פון וועל כער זי איז געווען אן ערות.

— און האט איר נישט דערקאנט דעם מערדער?

— ניין, — האט זי געענטפערט קוים אפּאטעמענדיק.

— שווער ביי גאט פון אברהם, יצחק און יעקב!

— איך קאן נישט . . .

— הייסט עס, אז דו ווייסט עפּעס יא, נאר דו ווילסט נישט דערציילן דעם קענינלאכן געריכט?

ביי די ווערטער איז די אלטיטשקע שרעקלאך בלאס געווארן און זי האט אנגעהויבן צו טרייסלען זיך מיט'ן גאנצן קערפּער.

— מיר וועלן דיר צווינגען צו דערציילען — האט ביזיז אויסגעשריען דער קאמענדאנט. — נעמט איר צו דער עקסקוציע!

די אומגליקלאכע אידענע האט לכתחילה מוטיק אריבערגעטראגן די שרעקלאכע יסורים פון דער עקסקיוציע, נאר נישט קאנענדיק ווייטער אויסהאלטן האט זי אנגעהויבן בעטן וועגן חסד.

— רוף אן דעם נאמען פון דעם רוצח

— האט געשריען דער קאמענדאנט.

— רבש"ע — איך וואג עס ניט . . .

אין דעם אויגנבליק האבן אנגעהויבן קנאקן די אברים פון דער אומגליקלאכער און מיט טא צעבראכענער שטימע האט זי קוים ארויסגערעדט:

— דאס איז געווען דער קעניג!

פאר דער דאזיקער באליידיקונג אליין, וואלט חייב מיתה געווען, ווען דיין גורל וואלט שוין סיי ווי ניט באשלאסן געווארן. מחמת דו וועסט פאר'משפּט ווערן צום סוף אלס א מיטחעלפערן און פאר בערגערן.

— גראט פון ישראל, זאל מקוים ווערן דיין רצון! — האט געזאגט רבקה, אראפּלאנדיק מיט הכנעה דעם לאמפּ אויפ'ן בתוסס, — אבער דאך האב איך געזאגט דעם אמת און איך וועל שטארבן אן אומשולדיקע:

— ניין, די וועסט נישט שטארבן האט מיט א רואיקן און פעסטן טאן געזאגט איינער פון די אנוועזנדע ריכטער, אראפּציענדיק דעם ברייטן שלייער, וואס האט די גאנצע צייט צוגעדעקט זיין פּנים.

די אומגליקלאכע און פארפייניקטע פרוי האט פון דעם ערשטן בליק אויף דעם אומגעריכטן רעטער אנגעהויבן קאנווולסיוו ציטערן און מיט א גוסס'דיקער שטימע אויסגעשריען.

— יא, דער קענינ, — האט ווייטער געערדט דאן פעדרא, — דער קעניג וועלכער דער וויל אז אין גאנץ שפּאניע זאל הערשען איין איינציקע און גלייכע גערעכטיקייט. דער קעניג וועלכער שטאלצירט מיט'ן נאמען "גערעכטיקער" און וויל באוויזן אז דער אמת גייט ארויס נישט נאר פון א קריסטלאכן מויל, נאר אויך אידן און מאורן קאנען געבן פאר די ריכטער געטרייע און אמת'ע עדות.

און ווענדענדיק זיך צו די ריכטער, האט דער קעניג ווייטער געזאגט:

— די דאזיקע פרוי האט געזאגט דעם אמת, — דאס האב איך דער'הרג'עט דעם — דאן אלוואַרא און די השנחה האט טאקע געשטעלט אן ערות כדי צו דערמאנען מיר אז די געטלאכע גערעפּטיקייט שטייט העכער פון דער קעניגלאכער מאכט, און אויב זי וואכט אומאויפערלאך און זעט אלץ, איז אויך/דער קעניג, וועלכער פארטרעט אים אויף דער ערד, שחה יב קיינמאל נישט פארגעסן די רעכט און פליכטן פון א גערעכטן געריכט. הערן ריכטער! עס דארף געגעבן ווערן א סאטיספּיקאציע דעם געזעלשאפטלאכן געוויסן, און חיות ווי דער רוצח דארף באצאלן מיט'ן קאפּ פאר זיין פארברעכן, טא זאל מיין מאנומענט, וועלכער באצירט דעם אריינגאנג אין אייער טריבונאל געקעפּט ווערן! וואס אין גוגע אייך, ה' קאמענדאנט, זאלט איר מחיום וחלאה נעדיינקען אז אידן, מאוועדן און קריסטן האבן גלייכע רעכט אויף גערעכטיקייט און משפּט, ווי אויך אויפ'ן שוץ מצד די אויספירער פון דעם געזעץ. רבקה העגריס, כעס פארדינט צו באקומען א גערעכטן שכר. און דאס גיבן מיר איר און איר פאמיליע א פענסיע, וואס זאל איר דערלויבן צו לעבן אן דחקות. זאל אייך אלעמען חיטן דער גערעכטער ג — א — ט.

דער קענינ האט געהאלטן וואָרט, און ער האט דער ארימער אידענע באלוינט כיר המלך פאר אירע יסורים. די פאמיליע הענריכעס איז זינט דער דאזיקער פאסירונג איבעראל באוואוסט און געשעצט געווארן, און האט די שפּאניש אידן פיל, פיל בארימטע מענער געגעבן . . .

די רייזנדע וועלכן באזוכן די שטאט סעוויל, שטעלן זיך מיט כבוד אפּ פאר דעם רעטזעלהאפטן קייזערלאכן מאנומענט אן א קאפּ, וועלכער דערמאנט אלעמען אן דער שיינער לעגענדע פון פארציטן.

"דער פאמיליען פּלייט זינט 1847"

1847

EIGHTEEN FORTY-SEVEN

איהר באצאהלט בלויז פאר דעם זילבערווארג — די טשעסט איז אונזער מתנה פריי

קליינע ציפערען - קליינע בוכשטאבען דאך האבען זיי א גרויסע באדייטונג

ווען אויף דעם מעסער, גאפּעל, לעפעל, אדער זאגאר אויף דעם קליינעם טהע לעפעלע, אדער אויף אירגענד וועלכער אנדערער זילבערפּלייט כלי געפינט זיך דער צייכען „1847 ראדזשערס בראס." דאן איז דאס פון דער גרעסטער וויכטיגקייט און באדייטונג פאר אייך אויב איהר זענט דער איגענטימער פון דעם. ווייל דיזע קליינע ציפערען און בוכשטאבען דערצעהלען אייך א געשיכטע פון אויסצייכענונג פון עטליכע און אכציג יאהר — א געשיכטע פון לויב גערזאגען פון פיער דורות — א געשיכטע פון מיליאָנען און מיליאָנען מענשען וואס האבען אין פארלויף פון דער צייט אוועקגעלייגט זייער זיגעל פון אנערקענונג, אז דאס איז די בעסטע זילבערפּלייט אין דער וועלט.

דאס זילבערווארג וואס באשיינט אייער טיש, באחן'ט אייערע שמחות, פארשעהנערט אייערע ימים טובים און מאכט פרעהליכער אייערע אונטערהאלטונגען יאהר אין יאהר אויס — אט אויף יעדען שטיק פון דיזער זילבערפּלייט געפינט זיך דאריבער דער פולער נאמען: „1847 ראדזשערס. בראס." — א נאמען און טרייד־מארק אויף וועלכען ניט בלויז די פאבריצירער זיינען שטאלץ, נאר צוזאמען מיט זיי, אויך די מיליאָנען מענשען וואס באזיצען עס.

ווען איהר קויפט א סעט 1847 ראדזשערס בראס., קויפט איהר איין ליבהארציגע פריינד וועלכע וועלען אייך קיינמאל ניט ענטוישען, צו וועמען איהר ליבע וועט קיינמאל ניט אפּגעקיהלט ווערען . . . איהר מאכט אויך דעם בעסטען אינזעסטמענט פון וועלכען די פּראָפּיטען וועלען זיין: — לעבענסלאנגע צופרידענהייט.

געהט אריין אין אירגענד וועלכער סטאר וואו גוטע זילבערווארג ווערט פארקויפט און הייסט זיך צייגען א סעט פון די נייע, באחן'טע פעטערנס און דעזיינס פון 1847 ראדזשערס בראס. גאפּעל־מעסער־לעפעל. איהר קענט אויך באקומען אין דיזעלבע צארטע פעטערנס דינער, קאפּע טהע סעטס, אדער איינצעלנע כלים.

„די אריגינעלע ראדזשערס סילווערפּלייט"

— מאנופעקטשורט פון די אינטערנעשאנאל סילווער קא.

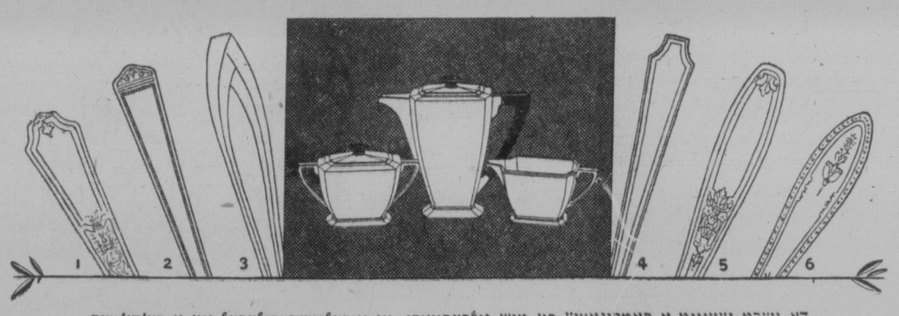

דא ווערט געצייגט א קאמבינאציע פון טיש זילבערווארג, ווי גאפּעל־מעסער־לעפעל און א בע'חן'טער טהע סעט. אין פארשידענארטיגע פעטערנס. פון לינקס צו רעכטס: נומער 1, אנטעסטראל. נומער 2, אנווערסארי. נומער 3, סיראווע. נומער 4, לינאסי. נומער 5, אמבאסאדאר. נומער 6 ארגאזי. און די דריי שטיק טהע סעט אין צענטער אין דער פּראקטישער לינאסי פעטערן.

ווי אנד טרייד מארק

די נייע סטייל וויאנד גאפּעל־מעסער, לאנגע הענטלאה, קורצע קלינגלאה און ציינדלאה. באקוועם, פּראקטיש און שעהן. (אפיציישאל פארן פעטענט פון וויאנד מעסער איז געמאכט געווארען).

1847 ROGERS BROS.

SILVER PLATE

INTERNATIONAL SILVER CO.

געמאכט אין קאנאדע

מיר פארקויפן אלע דעזיינס פון 1847 ראדזשערס בראדערס

MITCHELL & COPP

328 Portage Ave., Cor. Hargave — Winnipeg

קאטלערי דעפּארטמענט, מיין פלאר

טעלעפאן 846 244

Ashdowns

CANADA'S FINEST HARDWARE

איצט אויף דער אויסשטעלונג ביי

פרעזידענטן
און
סעקרעטארן
ביטע, באמערקט
מאכט אונז פאראנטווארטלאך

באשטעלט א "באס" אדער א סטריט קאר פאר אייער נעקסטן פיקניק אדער ארויספאר און לאזט אונז אראנזשירן פון אייך אייערע טראנספּארטאציע זארגן פלינק, לוקסקריך, עקאנאמיש, זיכער.

ריזאנייבל ריטס.

טעלעפאָנירט

842 254 אדער 842 202

פאר ווייטערדיקער אינפארמאציע.

Winnipeg Electric Company

"אייער גאראנטיע פאר גוטער באדינונג"

פיינטינג

גוטע ארבעט — מעסיקער פריי

פאנט גלייך

MAX GORDON

484 FLORA AVE.

ווערינאס אלסערס, ריגענדע וואונדן, עקזעמא און אלע אנדערע הויט קראנקהייטן. נעהמט ווייל איר ארבעט לייכטע וועלכסט הייס באהאנדלונג. גענוצט מיט אויסגעזוכטן דזרסאלן פאר א סך יאהרן וואו אלע אנדערע רפואות האבן ניט געהאלפן. א סך באשטעטיקונגען. שרייבט צו:

NURSE DENCKER
610½ Portage Ave.
WINNIPEG

מרס. סטאַק, ביעלר, מאַ.: שרייבט: "אייער סערוויס האט נעמאן וואונדער פאר מיר דער אלסער האט זיך געבעסערט נאכ'ן ערשטן מאל אנווענדן דעם אינטסטענס. איך קאן אויך אויסדריקן מיין דאנקבארקייט א.א.וו.

The touch that is modernizing thousands of dear old homes

זאל אייך אייער דילער ווייזן סעמפּלס פון סימאן־קענט פלארינג

17

SEAMAN-KENT HARDWOOD FLOORING

דער "טאוטש" וואס טוט מאדערניזירן טויזנטער ליבע אלטע היימען.

THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper in Western Canada.
אידישע וואָרט
Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year
Est. 1910 Phones: 55 409—52 213
Winnipeg — Manitoba

די נייע "נעפאר" פאר אמעריקע

קאָנגרעסמאַן דיקשטיין האָט אנומלט, ווי עס איז שוין באַקאַנט די לעזער פון דער צייטונג, אריינגעטראָגן אין קאָנגרעס א צאָל בילס, וואָס האָבן געזוכט עטוואָס צו פאַרמילדערן די האַרבקייטן פונ'ם "קוואָטאַ" געזעץ, צו מאַכן מענשלאַכער דעם געזעץ, וואָס האָט פאַרשאַפט אזויפיל אומזיסטע צרות צו אימיגראַנטן, — צרות וואָס האָבן לחלוטין קיין שום זינען נים. סיידן דער ציל פונ'ם "קוואָטאַ" געזעץ זאָל זיין בפירוש צו פאַרשאַפן אזעלכע צרות צו אימיגראַנטן.

פון זיינע בילס האָט די אימיגראַציע קאָמיסיע פון הויז איינעם גוטגעהייסן. דאָס איז דער ביל, וואָס דערלויבט עלטערן פון אמעריקאַנער ביר־גער, וועלכע זיינען עלטער פון פינף־און־פופציק יאָר, אריינצוקומען אין לאַנד אויסער דער "קוואָטאַ". די קאָמיסיע, וועלכע צייכנט זיך בכלל אויס מיט איר אימיגראַנטן פיינטלאַכקייט, האָט דאָך נים געפונען וואָס אויסצוזעצן ערגסטס קען דעם ביל. זי האָט אין אים נים געזעצן קיין שום געפאַר פאַר אמעריקע, און האָט אים גינסטיק באַריכטעט צום הויז.

אָבער נים אַלע מיטגלידער פון דער קאָמיסיע זיינען געווען אזוי "ברייטהאַרציק". צוויי מיטגלידער האָבן אויפ'ן אָרט אויסגעדריקט זייער אומצופרידנהייט מיט'ן ביל, און זיי, צוזאַמען מיט נאָך פיר מיטגלידער וואָס האָבן זיך נים באַטייליקט אין יענער זיצונג, האָבן אריינגעטראָגן אין הויז א מינדערהייט באַריכט, אויסדריקנדיק זייער שאַרפסטע קעגנערשאַפט צו דעם ביל.

די הויפּט־אויסזעצונג זייערע קעגן דעם ביל איז דאָס, וואָס ער עפנט גלייך די טויערן פון לאַנד פאַר גאַנצע פופצן טויזנט אימיגראַנטן פון דער דאָזיקער קאַטעגאָריע (דאָס הייסט, עלטערן פון איבער 55 יאָר אַלט), וועלכע האָבן ביז איצט נים געקאָנט אריינקומען אין לאַנד צוליב דעם קוואָטאַ געזעץ פון 1924. דאָס וועט אָבער ערשט זיין דער אָנהויב, — די דאָזיקע קאַטעגאָריע וועט זיך נאָך דערמיט נים אויסשעפּן, — אזוי וועט אינ'ם קוואָטאַ געזעץ אריינגעטריבן ווערן א קלין, וואָס וועט אים איינגאַנצן צעשפּאַלטן".

לאָמיר זיך פאָרשטעלן, אז די שרעק פאַר דער "גרויסער אינוואַזיע" פון עלטערן האָט טאַקע א גרונט, — אז פופצן טויזנט עלטערן וועלן גלייך "באַפאַלן" אמעריקע, און נאָך זיי וועלן קומען נאָך טויזנטער, אפשר צענדלער קער טויזנטער עלטערן.

נו, איז וואָס פאַר א געפאַר זיינען פופצן, דרייסיק אָדער אפילו פופציק טויזנט אַלטע טאַטעס און מאַמעס פאַר אמעריקע מיט איר הונדערט־מיט־צוואַנציק מיליאָניקער באַפעלקערונג? קאָנען זיי סיידן קאָנקורירן מיט די איינגעזעסענע אַרבעטער אויפ'ן אַרבעטס מאַרק און אַראָפּדרינגען דעם הייליקן אמעריקאַנער "סטאַנדאַרד אָף ליווינג?" קאָנען זיי סיידן פאַראומריניקן מיט "אויסלענדישן" בלוט די "ריינקייט" פון דער אמעריקאַנער נאָרדישער ראַסע? . . .

וואָס האָבן סיידן מורא אָט די פול־פּראָצענטיקע אמעריקאַנער פאַר א פאַר־צענדליק טויזנטער טאַטעס און מאַמעס, וואָס זוילן קומען אהער אין זייער הייליקער מדינה אויסצולעבן זייערע עלטערע יאָרן מיט זייערע קינדער? וואָס פאַר א געפאַר קאָנען זיין אָט די עלטערע מענשן פאַר דער רייכער און מעכטיקער מדינה?

ס'איז, נאַטירלאַך, לעכערלאַך צו ריידן דאָ וועגן וועלכער ס'איז געפאַר פאַר'ן לאַנד אָדער אפילו וועגן קלין וואָס דאָס קאָן אריינטרייבן אינ'ם קוואָטאַ געזעץ. אמעריקע קאָן איר שטעטל באַשטיין קעגן אזא אינוואַזיע, און דער קוואָטאַ געזעץ איז זייער גוט געזיכערט אין די הענט פון די אמעריקאַנער געזעצגעבער, וועלכע האַלטן אים אין איין באַפעסטיקן מיט נייע סיגים, מיט נייע צוימען, און וועלכע באַלוינען זיך מיט צען נייע אימיגראַציע גזרות פאַר יעדער קלענסטער הנחה וואָס מען מאַכט אָדער מען שלאָגט בלויז פאַר צו מאַכן.

אָבער נאַרן זיך אין השבון האָבן מיר נים וואָס. מיר ווייסן זייער גוט די שטימונג וואָס הערשט אין די אמעריקאַנער פּאָליטישע קרייזן בנוגע אימיגראַציע. די געזעצגעבער דאַרפן דאָך דערוויזן, אז זיי טוען עפּעס פאַר'ן לאַנד בכלל און פאַר די אַרבעטער בפרט. און דאָס לייכטסטע און דאָס ביליקסטע וואָס זיי קאָנען געבן, איז אימיגראַציע באַשרייַנקונגען.

עס איז דערפאַר נים וואַרשיינלאַך, אז דער קאָנגרעס זאָל איצט ברעכן זיין טראַדיציע פאַר איבער א צענדליק יאָרן און מאַכן אזא הנחה פאַר אימיגראַנטן. ער וועט נים־איבער פון אַלץ זוכן צו באַשיצן דאָס לאַנד פון דער דראָענדיקער געפאַר" פון אן אינוואַזיע פון עלטערן, און די ווייליער וועלן זעען, ס'אַרא געטרייע און איבערגעגעבענע פאַרטרעטער זיי האָבן.

די קאָמיסיע האָט זיך געקאָנט מיט א מערהייט אַרויסזאָגן צו גונסטן פון דעם ביל. — די מיטגלידער זיינען גאַנץ גוט זיכער מיט'ן הויז, אז עס וועט נים דערלאָזט צו קיין "געפערלאַכע" בילס, און זיי האָבן דערפאַר געקאָנט זיך פערלויבן צו זיין גרויסמוטיק. דער מינדערהייט באַריכט זעט אָבער אויס שפּיגלט בעסער אָף די שטימונג פונ'ם קאָנגרעס, — און אמעריקע וועט פון דער "עלטערן געפאַר" באַפרייט ווערן . . .

כלוט אויף פסח

פון טיפן מיטלאַלטער אָן ביז היינטיקן טאָג טראָגט זיך אַרום דער ייִנסטערער טייל פון דער קריסטלאַכער וועלט מיט דער שענדלאַכער לעגענדע, — אידן באַנוצן קריסטלאַך כלוט אויף פסח.

די דאָזיקע שענדלאַכע לעגענדע האָט אונז שוין אָפּגעקאָסט טויזנטער קדושים און מאַרטירער, — און נאָך מער אפשר ווי אין מענשלאַכע קרבנות, האָט עס אונז געקאָסט אין באַליידיקונגען, שרעק און שפּיכת־דמים.

און נאָך איצט, אינ'ם יאָרהונדערט פון עראָפלאַנען און ראַדיאָ, זיינען אָך דאָ אָן א צאָל שוואַרצע פלעקן אויף אַטאָם ערד, וואוהין דער גייסט פון וויפּקלערונג און מענשלאַכקייט האָט נאָך נים אריינגעדרונגען, — און וואו עסטיאַלע ליידנשאַפטן נאָך מענשלאַכן כלוט צעפלאַקערן זיך מיט דער דערמאַכונג פון דער נאַטור יעדן פרילינג.

פון ליטע קומען איצט אָן "די ערשטע שוואַלבן" פונ'ם פרילינג, — אַנ־טעגלאַכע עלילות־דם, און דראָאונגען פון כלוטיקע פאָגראָמען אויף אי־דן. און הלואי זאָלן מיר זיך אָפּגאַרן אין השבון: באַלד וועלן זיי אָנקומען פון פוילן, פון רומעניע, פון אונגאַרן, און אפילו פונ'ם לאַנד פון קולטור, וואָס האָט געגעבן דער וועלט גרויסע דיכטער און דיינקער, — פון דייטשלאַנד. אפילו סאָוועט רוסלאַנד, וואו דער אַנטיסעמיטיזם ווערט געדריקט מיט'ן איי־זערנעם קנאַפּל פון דיקטאַטור, — געבענשט זאָלן זיין אירע הענט דערפאַר, זיינען מיר נים זיכער, אז אָט די ברוטאַלע ליידנשאַפטן זאָלן דאָ און דאַרט אַרויספלאַצן.

כלוט אויף פסח? יאָ, ס'איז דאָס קריסטנטום וואָס מוז האָבן כלוט, דיש כלוט אויף פסח. דאָס איז נים קיין לעגענדע נאָר א ווירקלאַכקייט פון טיפן מיטלאַלטער אָן, ביז היינטיקן טאָג.

די גאַנצע קריסטלאַכע וועלט איז פאַראַנטוואָרטלאַך פאַר דעם. אָט שטאָט זי פּראָטעסטירט קעגן די רעליגיעזע רדיפות אין סאָוועט רוסלאַנד, און אָט איז זי שטום, ווען אירע געטרייע קינדער פאַרגיסן אידיש כלוט איר נאָמען.

וואו זיינען די בעסערע קינדער פון קריסטנטום, וואָס זאָלן אַראָפּנעמען דעם שאַנד־פלעק פון זייער־קירך? אָדער איז עס נים אַ קיין איינער פון וואָס זאָל דאָס אנערקענען פאַר א שאַנד־פלעק?

פולער טעקסט פון באַריכט פון פּאַלעסטינער אויספאָרשונג קאָמיסיע

דאָס לאַנד פּראַבלעם ווערט פיל ארומגערעדט אין דעם באַריכט פון דער אונטערזוכונגס קאָמיסיע. איבער דער דאָזיקער פראַגע זאָגט זי: "תיכף נאָך דער איינפירונג פון א צייוילער רעגירונג אין פּאַלעסטינע איז די אדמיניסטראַציע באַזאָרגט געוואָרן טאָמער וועלן די אינטערעסן פון די פאַרמערס סיידן דורך דעם פאַרקויף פון 1920 און 1921 זיינען דורכגעפירט געוואָרן מיט דעם צוועק צו באַשיצן די אינטערעסן פון די פּויערס אין נים דערלויבן אז זיי זאָלן אָפּקאַפּאַרן אירם ווערן פון זייער לאַנד. די דאָזיקע געזעצן האָבן אבער נים געהאַט דער דאָזיקער אַפעקט. אויב דאָס וועט מעגלאַך זיין דורך דער איינפירונג פון אן אינטענסיווערער קולטיוויזאַציע, דאַן קאָן געפונען ווערן פּלאַץ פאַר א צאָל נייע אימיגראַנטן אין געוויסע דיסטריקטן".

דער רעפאָרט באַהאַנדלט אויך די פראַגע פון הער. אַראַבישער אומצופרידנהייט בנוגע דער קאָנסטיטוציע. עס ווערט געזאָגט: "עס איז צו באַדויערן, וואָס די אַראַבישע פירער האָבן נים אָנגענומען דעם אַנבאָט פון א לענינסטלאַטיוון ראַט, וואָס איז זיי געמאַכט געוואָרן אין יאָר 1922. היינט צו טאָג איז די אַראַבישע באַפעלקערונג אין פּאַלעסטינע פאַראייניקט אין דער פאָדערונג פאַר א זעלבסט־רעגירונג. די דאָזיקע איינקייט פון די אַראַבער פאַר דער פאָדערונג קאָן אָפּגעשוואַכט ווערן, אָבער זי קאָן ווידער אויפוואַכן אין פולער קראַפט ביי א געוויסער וויכטיקער "אַישו", וואָס האָט צו טאָן מיט ראַסן־אינטערעסן. מיר גלויבן, אז די אומצופרידנהייט צווישן דער אַראַבישער באַפעקערונג, וואָס איז א רעזולטאַט פון זייער אַנטשיינונג צוליב דעם וואָס זיי איז נים געלונגען צו קריגן א געוויסע מאַפּע פון זעלבסטפאַרוואַלטונג, פאַרשאַרפט שטאַרק די שוועריקייטן פון דער לאָקאַלער אדמיסטראַציע.

אָפּשטעלנדיק זיך אויף געוויסע קלענערע אַראַבישע קלאַגעס, זאָגט דער רעפאָרט, אז "פון די פיר קלאַגעס, וועגן וועלכע עס ווערט גערעדט אויף אן אנדער פּלאַץ, זיינען אייניקע נים נייע בנוגע־עס, און קיינע פון זיי קאָנען נים באַטראַכט ווערן אלס אזא, וואָס שטעלט מיט זיך פאַר אן ערנסטע קלאַגע".

די שוועריקייטן, וואָס אנטשטייען פון דעם פּאַלעסטינער מאַנדאַט און פון דער באַלאַפער דעקלאַראַציע, ווערט דערקלערט אינ'ם רעפאָרט, זיינען פאַקטאָרן פון גרויסער וויכטיקייט, בעת מען באַטראַכט דאָס פּאַלעסטינער פּראָבלעם. די "אישו" פון א קלאָרער דעפיניציע פון א פּאַליסי, וואָס ווערט געשטיצט פון א סטייטמענט, אז עס איז דער פעסטער ווילן פון דער רעגירונג אויסצופירן די דאָזיקע פּאַליסי אין פולן, וואָלט געווען א גרויסער הילף פאַר דער שאַפונג פון א גוטער פאַרוואַלטונג אין דעם לאַנד.

"צווישן די פּאַלעסטינער אַראַבער הערשט א שטאַרקע אומצופרידנהייט פון דער לאַגע. לויט וועלכער בעת זיי, די אַראַבער, האָבן נים קיין וועג פאַר דירעקטע צוגאַנג צו דער רעגירונג. האָבן אָבער די פּאַלעסטינער אידן, דורך די פונקציעס, וואָס זיינען גענעבן געוואָרן דער ציוניס־טישער אָרגאַניזאַציע דורך דעם מאַנדאַט, א דירעקטן צוטריט צו דער רעגירונג".

בעת די ענגלישע פּאַליציי אין פּאַלעס־טינע ווערט געלויבט פאַר איר טעטיקייט אין דער צייט פון די אומרוען, גיט אָבער דער רעפאָרט פון דער אונטערזוכונג קאָ־מיסיע צו, אז מען איז צו ווייט געגאַנגען מיט דער פּאָליסי פון דערלויבן דעם גאַ־ריזאָן אין פּאַלעסטינע און אין עבר־הירדן.

"באַטראַכטנדיק די פּאַלעסטינער פּאָליציי אלס א גאַנצע, האָט מען זיך אויף געוויסע קלאַגעס אליין נים געקאָנט פאַרלאָזן, נאָכדעם ווי עס האָבן זיך אָנגעפאַנגען די שיסעריין, און עס האָבן זיך אָנגעפאַנגען די קאַמפּן. דאָס גרעניץ מיליטער פון עבר הירדן האָט זיך פאַרהאַלטן מיט ביישפּילסווייזער לאָיאַליטעט, אָבער דער "אינטעלידזשענס סערוויס" אין פּאַלעסטינע האָט זיך אויסגעוויזן פאַר נים פאַסיק".

אונטערצייַנדיק דעם סדר־חכל פון די אורזאַכן פון די אויסברוכן אין חודש אור נוסט, דערקלערט די קאָמיסיע, אז די פונ'דאַמענטאַלע אורזאַך, "אַן וועלכער, לויט אונזער מיינונג, די אומרוען וואָלטן אָדער נים פאַסירט, אָדער זיי וואָלטן זיך באַגרעניצט בלויז אויף א לאָקאַלן ראַיאָן, איז דער אַראַבישער געפיל פון פיינטלאַכקייט און קענגערשאַפט צו די אידן, וואָס איז א רעזולטאַט פון דער אַנטוישונג פון זייערע פּאָליטישע און נאַציאָנאַלע אספּיראַציעס און פון דער מורא פאַר זייער עקאָנאָמישער צוקונפט.

"די שטימונג, וואָס הערשט איצט, איז באַזירט אויף א צווייפאַכער מורא מצד די אַראַבער, אז די אידישע אימיגראַציע און דער לאַנד־אייַנקויף וועט פון זיי אוועקנעמען די מעגלאַכקייט צו מאַכן א לעבן, און אז מיט דער צייט וועלן די אידן האָבן די פּאָליטישע אויבערהערשאַפט. לויט אונ־זער מיינונג זיינען די דירעקטע אורזאַכן פון דעם אויסברוך געווען א רייע פון ערנסטע אינצידענטן אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם כותל מערבי, וואָס האָט זיך אָנגעפאַנגען יום־כפור פון יאָר 1928, און האָט זיך פאָרענדיקט מיט דער מאַכטי־גן אַראַבישער דעמאָנסטראַציע דעם 16טן אויגוסט 1929.

"דאָס אַלעס מיז באַטראַכט ווערן אלס א נאַנצעס, אָבער א וויכטיקער אינצידענט צווישן די אנדערע פאַסירונגען וואָס האָט לויט אונזער מיינונג, אַמאָרטסן ביינע־שטייערט צו די אומרוען, איז געווען די אידישע דעמאָנסטראַציע ביים כותל־מע־רבי דעם 15טן אויגוסט. די צווייטע וויכ־טיקסטע זאַך איז געווען די טעטיקייט פון דער "נעזעלשאַפט צו באַשיצן די מאַכטע־דיגע אידישע הייליקע פּלעצער", און איז א קלענערער מאַס, אויך די טעטיקייט פון דעם פּראָ־כותל מערבי קאָמיטעט. צוויי־טענס, זיינען שולדיק געווען די אויפרייר־צענדע אַרטיקלען וואָס זיינען דערשיינען אין אייניקע אַראַבישע צייטונגען, און אין איין העברייאישער טאָג־צייטונג, און אין א אידיש וואָכנבלאַט וואָס איז דערשינען אויף ענגליש: דריטנס, — די פּראָפּאַגאַנ־דע צווישן די ווייניק אויפגעקלערטע אַראַ־בער, וואָס איז מסתמא געווען אויסגע־רעכנט זיי אויפצוהעצן. פערטנס, האָט ביינעטראַן צו די אומרוען די שאַפונג פון דער פאַרגרעסערטער אידישער אגענטור; פינפטנס, — די נים גענוגנדיקע צאָל פון מיליטערישע כחות און פּאָליציי, וואָס האָט זיך געפונען אין לאַנד; און זעקסטנס — האָט אויך נעשפּילט א פון אומזיכערקייט בנוגע צו דער פּאָליסי, אז די אנטשיידונ־גען פון דער פּאָלעסטינער רעגירונג קאָנען באַאיינפלוסט ווערן דורך פּאָליטישע גע־שעענישן".

דער קאָמיסיעס רעפּאָרט פאַרנעמט זיך פיל מיט דער רעקאָמענדאַציעס פאַר דער צוקונפט. אין באַצוג צו דעם זאָגט זי: "מיר באַטראַכטן אלס פון דער העכסטער וויכטיקייט אונזער ערשטע רעקאָמענדאַ־ציע אז זיין מאַיעסטעט'ס רעגירונג זאָל באַטראַכטן די ראַטואַמקייט פון אַרויס־נעבן א קלאָרן סטייטמענט פון איר פּאָ־ליטיק, די ווערט פון וועלכער עס וואָלט פיל פאַרשטאַרקט געוואָרן ווען עס וואָלט באַהאַנדלט די פונקטן וועלכע מיר האָבן אָנגערירט אין דעם פאָלגענדן זאַץ:

אונזערע רעקאָמענדאַציעס אין באַצוג צו אימיגראַציע אין לאַנד זיינען הויפּט־עכטלאַך באַזירט אויף דער האָפענונג אז ווען זי וועט אָנאָנסירן איר פּאָליטיק וועט דער רעגירונג קלאָר מאַכן אז די רעכט און די פּאָזיציעס פון נים אידישע גרופּן אין פּאַלעסטינע וועלן אויפ'ן פולסטן אופן אָפּגעהיט ווערן".

"מיר גלויבן אז דאָס פאַרעפנטלאַכן פון א קלאָרן סטייטמענט מצד דער רעגירונג איז אבסאָלוט נויטיק אז פּאַלעסטינע זאָל קאָנען גוט רעגירט ווערן. מיר רעקאָמע־דירן דעריבער אז די רעגירונג זאָל באַ־טראַכטן די ראַטואַמקייט פון אַרויס־נעבן אז מען סטייטמענט אזוי שנעל ווי מעגלאַך".

"עס איז וויכטיק אז די רעגירונג זאָל קלאָר מאַכן אז זי האָט בדעה דורכצופיר־ען די דאָזיקע פּאָליטיק אויפ'ן פולסטן אופן ווי נאָר מעגלאַך. וואָס פאַר א פאַר־מע איר סטייטמענט פון פּאָליסי זי זאָל נים אנגעבן, וואָלט דער ווערט פון דעם פיל פאַרשטאַרקט געוואָרן ווען עס וואָלט אויך אין קלאָרע און פּאָזיטיווע טערמינען דערקלערט געוואָרן די באַדויי־טונג וועלכע דער רעגירונג לייגט אויף די שטעלן אין דעם מאַנדאַט וועלכע זוכן צו פאַרזיכערן די רעכט פון ניט־אידישע גרו־פּן אין לאַנד, און ווען עס וואָלט געגעבן שאַפט־לאַכע אונטערזוכונג זאָל אונטערגע־אויסדריקלאַכע דירעקטיוון ווי אירגענד וועלכע וואָס זיינען ביז איצט געגעבן גע־וואָרן אין באַצוג צו אועלכע וויכטיקע פראַגן ווי לאַנד און אימיגראַציע".

אין אירע רעקאָמענדאַציעס וועגן אי־מיגראַציע זאָגט די קאָמיסיע אז "אירגענד וועלכע אומזיכערהייט אין באַצוג צו דער פּאָליטיק וואָס דאַרף אָנגעפירט ווערן אין דער וויכטיקער פראַגע פון אימיגראַציע וועט זיך מוזן אָפּשפּיגלען אין דער האַל־טונג פון דער פּאַלעסטינער רעגירונג, ווי אויך פון די אַראַבער און פון די וועלכע פאַרטרעטן אידישע אינטערעסן. מיר רע־קאָמענדירן דעריבער אז די רעגירונג זאָל פאַרענטלאַכן אזוי שנעל ווי מעגלאַך א קלאָרע דעקלאַראַציע וועגן דער פּאָליטיק וואָס זי האָט בדעה אָנצופירן אין באַ־צוג צו דער רעגולאַציע און קאָנטראָל פון צוקונפטיקער אידישער אימיגראַציע קיין פּאַלעסטינע, און אויסאַרבעטן די דאָזיקע זיקע דעקלאַראַציע זאָל זי האָבן אין זיי־נען אונזערע אויספירונגען איבער דער פראַגע פון אימיגראַציע.

די אַדמיניסטראַטיווע מאַשינעריי אויף צו רעגולירן אימיגראַציע דאַרף געענדערט ווערן מיט דעם צוועק צו פאַרמיידן א אַר־בער'חזר'ונג פון דער צו גרויסער אימי־גראַציע פון 1925 און 1926. עס דאַרף באַטראַכט ווערן די מעגלאַכקייט פון איינ־פירן א מער פאַסיקערע מעטאָדע ווי צו רעגולירן דאָס פאַרטיילן פון אימיגראַציע סערטיפיקאַטן לויט דעם אַרבעטער סקע־דזשול. ביז דער צייט וואָס מען וועט איינפירן א רעפאָרמירטאַטיווע רעגירונג אין פּאַלעסטינע אין אירגענט וועלכער פאַרמע, דאַרף אויב מעגלאַך געשאַפן ווע־רען מאַשינעריע לויט וועלכע די ניט־אַר־יישע אינטערעסן אין פּאַלעסטינע זאָלן קאָנען געקומען אין אַן אנדערער וואָלט זיך צעלבסטרעגירונג מאַכט נאָך פיל שווע־רער די אַרבעט פון דער לאָקאַלער אדמי־ניסטראַציע.

דיסקוטירנדיק די כותל מערבי פראַגע, זאָגט די קאָמיסיע:

(פאָרזעצונג אויף זייט 4)

קאַפּיטאַן קיד

פון דער סעריע "קינדערשע צרות"

פערטע דערציילונג

פון א. אסאָווסקי

איר וועט אים דערקאָנען פאַר א מייל. עס איז אים לייכט אויסצוקלייבן פון הונדערט קינדער.

א געבראָענער פירער. מיט איינגשאַפ־טען צו הערשן און באַפעלן, ניט דורך מאַכט, ניט דורך גרויזאַמקייט, אפילו ניט דורך פיזישע סופּעריאָריטעט (ווייל "קיד" איז סך הכל א קליינגעוויקסיקער, א דאַרינקער) נאָר מיט עטוואָס אן אינ־נאַנצן זיינס, און וואָס מאַכט אים פאַר דעם צענטער פון אַלץ און אלעמען.

מקום און געוואַנקייט איז אויסגעקריצט אויף זיין פּנים. ליבלאַכקייט און גוטס־קייט שיינט אַרויס פון זיינע צוויי שוואַר־צע ווי קויל קליינע אויגן.

זיין שאַרפסטע וואַפע קען פריינט און פיינט (און קאַפּיטאַן קיד האָט זיי אָן א שיער) איז זיין שמייכל און ברייט־הארציקייט.

מיט'ן צויבער פון זיין שמייכל וועט ער צונעמען ביי יענעם דאָס לעצטע און טייערסטע, אזוי אז יענער ביי וועמען ער נעמט אוועק די לעצטע קענדי אָדער ניי־קעל, אָדער דעם טייערסטן פאַר אים — חפץ, זאָל נאָר זיין צופרידן וואָס קיד נעמט ביי אים, ווייל ער האָט דאָך דער־ביי אזוי זיס געערעדט און געשמייכלט, און געהאַלטן זיין האַנט אויף זיין אקסל, דאָס הייסט דאָך שוין נאָר א אמת'ע "טשאַמס" מיט קיד און דאָס איז שוין נאָר קיין קליינקייט.

"קיד" ווייסט ווי צו קלייבן חברים און ווי אזוי צו אָנהאַלטן גוטפריינטשאַפט.

קיד ווייסט ווי צו אָפּרעכענען זיך מיט א שונא און ווי צו האַלטן אין מורא אלע וועלכע זיינען נים מיט אים.

עס מאַכט זיך אמאָל אז "קיד" באַ־גייט אן עולה קענן אימיצן פון די איינ־לאַך־אין עס קאָכט זיך צווישן חברה. מען גרייט זיך צו אַטאַקירן, אָפּרעכענען זיך, מען סודה'ט זיך, מען קאָנספּירירט. עס ווערן געשאַפן צדדים, אַנהיינגער וועלכע זיינען גרייט צו העלפן ביז'ן בלוט. "קיד" פאַסט אויף אלץ אויף, און פונקט אינ'ם רעכטן מאָמענט זאָל ער צוגיין צום בע'עולה'טן אַרויפלייגן זיין האַלט צו אים אויפ'ן אקסל, רעדן צו אים מער מיט די אויגן, און מיט זיין שמייכל ווי מיט'ן מויל. און אין א סעקונדע אַרום זעט מען זיי שוין ביידן שפּאַצירן האַנט אין האַנט צום "קאַפּיטאַן קידס" מלוכה, וואָס גע־פינט זיך ערגעץ אין א זוינקל פון הויף, באַוואַכט פון געטרייע, וואוהין נאָר אייר גענע ווערן אַריינגעלאָזן, און די נאַנצע חברה בלייבט נעבאַך אָן א שטאַך אַר־בעט.

"קידס" מלוכה איז נים אלע מאָל די זעלבע. "קיד" האָט פיינט צו שטיין אויף איין אָרט. ער בייט זיי לויט די ביכער וואָס ער לייענט און לויט דעם איינדרוק וואָס געוויסע העלדן מאַכן אויף אים.

אמאָל איז ער א אינדיאַנער הויפּט־מאַן, און אלע זיינע חברה זיינען אינדי־אַנער און מען גייט אַרום מיט פעדערן אין די קעפּ, מיט נאַרטלען פול מיט בלע־נע קנעפּ, און "טאַטאַהאַקעס" פאַר גע־ווער. און אַטאַקירט מען דעם שונא, לאָזט מען אַרויס דעם אמת'ן אינדיישן "וואַר־קריי" און עס ציטערן די ווענט און עס פלאַטערן די הערצער.

אן אַנדערש מאָל איז "קאַפּיטאַן קיד" א "קאַרבאָ" מיט לאַנגע ציינגעל פלאַ־דערן (פון אן אלטער קאַלדרע געמאַכט) מיט א ברייטן נאַרטל, מיט צוויי "פּיס־טאָלס" (פון אמת'ע האָלץ) און שפּיציקע היטלען פון פאַפּיר, און מען גייט מיט'ן שווערן קאַרבאָ טראָט פון איין פוס אויף דער צווייטער, אויפהויבנדיק פרי־ער איין אקסל און דערנאָך דעם צווייטן, מיט א צי, ביי פּלוידערן אַרויף, מען קייט מאַבעלע (טשוואינג גאַם בלע"ז) און מען שפּייט דורך די ציין, אז מען איז קאַר־באַים העלפט דאָך ניט.

מאַכט זיך אמאָל אז עס ווערט אים נמעס צו זיין בלויז קאַפּיטאַן און באַ־שטימט זיך אליין פאַר גענעראַל — פאַר־וואָס ניט — אלץ וואָס א גענעראַל דאַרף איז עפּאָלעטן און א רויטן לאַמפּאַס אויף דער הויזן. אָבער דאָס איז א קליינקייט. דער עיקר איז צו האָבן א פעסטונג וועל־כע־מען זאָל קאָנען פאַרטיידיקן. און קיד מיט זיינע נאַכפאָלגער בויען א פעסטונג מיט אלע פּיסטשוינקעס, ווינ־טער איז גאָר א מחיה. ווינטער בויעט מען די פעסטונג פון שניי און מען מאַכט וואַכט טורמס, מיט "מענהאָלס" פאַר די האַרמאַטן. מען נעמט אויף א קייל־אַכדי־קע קלאַק. מען שמירט זי אויס מיט סאַר־זשע און מען שטעלט זי אַריין אין פענ־סטער — איז עס אַ אמת'ר האַרמאַט.

און אין פעסטונג גופא, וואָס געפינט זיך דען דאָרט ניט? אלץ וואָס א איינ־גלישע הארץ קאָן נאָר גלוסטן, און וואָס א איינגלישע מויל קאָן נאָר דיכטן.

א וואונדער אביסל אז יעדער איינגל פון בית־תּוכים וועט גיין אין פייער און וואַסער פאַר'ן "קאַפּיטאַן קיד".

פאַרלויפט זיך אמאָל אז "קיד" האָט ערגעץ געלאָפן פון אן "אַטאַמאַן" וואָס האָט געראַטן זיין מלוכה אונגעטר דער ערד. און נאָנץ פרי, קיד האַלט אָפּ א מיטינג ביי זיך אין פעסטונג מיט אלע זיינע מקורבים, און ער דערקלערט פאַר זיי: — ע, וואָס איז פאַר א געשעפט א פעסטונג וואו יעדער "הערווערין" אָדער "פּויכיראָקע" קאָן אַריינקומען? לאָמיר בויען אן אונטערערדישן פאַלאַץ מאַקע אן אמת'ן פאַלאַץ, וואו מיר, און נאָר מיר וועלן קאָנען אַריינקומען, דורך א געהיי־מער טיר וואָס וועט זיך עפענען ווען מען וועט געבן דריי קלאַפּ און זאָגן: "פּויכיראָקע" קאָן אַריינקומען? לאָמיר בויען אן אונטערערדישן פאַלאַץ מאַקע אן אמת'ן פאַלאַץ, וואו מיר, און נאָר מיר וועלן קאָנען אַריינקומען, דורך א געהיי־מער טיר וואָס וועט זיך עפענען ווען מען וועט געבן דריי קלאַפּ און זאָגן: "הורדום פערונדום לאַדזשי קוג־דום עפן".

פאַר טעג מיט אַוונטן איז חברה געווען פאַרטאָן מיט לייב און לעבן אין דורכ־פירן דעם גענעראַלן פּלאַן פון "קאַפּיטאַן קיד". ווי אמת'ן קראַטן איז מען געלעגן אונטער דער ערד און געגראָבן און גע־טראָגן די ערד, דערביי איז מען אַרומ־געגאַנגען פאַר'סוד'עט און געהיט זיך פון יערן קינד און פון די אויפזעער.

וואו ערגעץ א בנעטל, א שטיק האָלץ, א שמאַטע, איז אויעק אויף דעם "פאַר־לאַץ" און האָבן שמאַטעס אויסגעפעלט האָט מען פאַרשלעפּט, גאַנצע קאָלדרעס, לייל־אַכער, פאַרהאַנגען אלעס וואָס דאָס זיך נאָר געלאָזט. וואָס איינער האָט נאָר געקאָנט קריגן האָט ער געבראַכט צום קאַפּיטאַן, וועלכער האָט פון אלץ גע־מאַכט נוצן.

און אין דער פאַלאַץ איז פאַרטיק גע־וואָרן איז עס געווען שוין איינמאָל א פאַלאַץ, די טיר האָט מען פאַרמאַסקירט אווי, אז מען וואָלט קיינמאָל אין לעבן נים קאָנען דערקאָנען, אין אינווייניק איז געווען א לאַזשע פאַרן קאַפּיטאַן, פאַלייצעס פאַר ביכער און א טיש צו לעזן.

פון דעם עמוד אין שול האָט מען פאַר־נומען די לוכט פון זיי באַנוצט פאַר באַ־לייכטונג. פון דער ביבליאָטעק האָט מען געשלעפּט ביכער, פון האָספּיטאַל פלע־שער און פלעשלאַך, פון קיך טעפּ מיט סקאָבערדעס. פון טיש האָט מען געלייגט בריוו און פּלייש אין די קעשענעס אום דאַרט שפּעטער אין פאַלאַץ פראַווען א סעודה . . .

און אין יענעם פאַלאַץ איז קיר גע־ווען דער זעלבסט הערשער. דאָרט זיי־נען אויסגעטיילט געוואָרן כבודים און ראַנגען, חסדים און אורטיילן מיט דער גרעסטער פּאַסט און צערעמאָניע. "קידס" א באַפעל איז אָפּגעהיט געוואָרן מיט דער גרעסטער פּינקטלאַכקייט.

מאַכט זיך א פאַל; ס'גרעסערע אינג־לאַך הויבט אָן פאַרדריסן וואָס איינער, וואָס איז א סך איינער פון זיין, זאָל נאָר האָבן די ממשלה איבער אזויפיל קינדער און מען זאָל אים גאָרניט קאָנען טאָן, און ס'האָט זיך אָנגעפאַנגען א קאָנספּי־ראַציע. אן אמת'ע פאַרשווערונג צו שטור מען דעם "פאַלאַץ" אויז פאַרניכטן די "עגנע".

"קיד" מאַכט זיך כלומרשט ניט וויסנ־דיק פון דער נאָנצער פאַרשווערונג, פאַר־קערט, איז נאָר אדרבא וואַרבא מיט יע־דען פון די פאַרשווערער, נאָר אין דער זעלבער צייט, גרייט ער זיין אַרמיי, דאָס מאָל א פאַרשטאַרקטע פון אלע קליינע אינגלאַך.

בסודי סודות האָט ער זיי איינציקווייז פאַרדרוסן אין פאַלאַץ, גערעדט צו זיי און געגעבן צו דערקלערן, און דער עיקר האָט ער זיי באַוויזן זיין געוועער און אונ־פאַרמס, זיינען זיי אלע גלייך אריבער אויף זיין זייט און ווען דער "גרויסע" זיי־נען אַרויסגעקומען צו אַטאַקירן האָט מען זיי באַגעגנט מיט אן אמת'ן "וואַר־קריי", א דיי לופט האָט געציטערט, און פאַרשאַ־טען מיט פייער קאַרטאָפל. שטיינדלאַך, שטיקער האָלץ, א דער שונא האָט געמוזט אָפּטרעטן מיט גרויס בזיון.

און ווער איז קאַפּיטאַן קיד?

ווי דורך א געריכטן נעבל געדיינקט ער זיין פאָטער וועלכער האָט אים אמאָל אין שול מיטגענומען און אים אָנגעזאָגט: "זונעניו, מיר גיין אין שול, עס איז ראָש השנה ביי אונז, זאָלסט וויסן, אז מיר זיינען אידן".

דאָס איז כמעט אלץ וואָס ער געדיינקט פון זיין פאָטער.

אָט די איינציקע ווערטער האָט אים דערנאָך, אין שפּעטערע יאָרן געבראַכט אין מערב קאַנאַדער בית־תּומים.

עטוואָס מער ווי זיין פאָטער געדיינקט ער זיין מוטער, וועלכע האָט עפּעס ניט נעהויזט מיט'ן פאָטער — מיט זיינעם.

ער געדיינקט פון אָפּטע קריגערייען

אידישע העלדן

שפּאַנענדער ראָמאַן פון'ם אידישן לעבן
אין דער צייט פון דער גרויסער סלחמה

פון י. נ.

(פאָרטזעצונג)

אָבער קיינער האָט זיך ווען אים ניט געקימערט; דאָס שלאַכטפעלד איז געווען פאַרוואָרפן מיט טויטע און פאַרוואונדעטע.

דאָ האָט זיך אַ יונגער רוסישער סאָלדאַט מיט גרויס רחמנות אַריבערגעבויגן איבער דעם געפאַלענעם עסטרייכער אַפּיצער און האָט מיט אַ ווייכער שטימע געפרעגט:

— לעבט איר נאָך, אומגליקלעכער? ווער זייט איר?

דער אָפיצער האָט ניט געענטפערט. זיינע פאַרגלאָזטע אויגן אין די געלקייט פון זיין פּנים האָבן באַוויזן אַז ער איז טויט. אָבער האָט דער רוסישער סאָלדאַט אַ ציטער געטאָן און האָט מיט בלאַסע ליפּן אויסגערופן:

— נייפעלד!

קאַפּיטל 33

ניטל מאַרגאָלים איז געווען דער יונגער רוסישער סאָלדאַט, וועלכער איז געשטאַנען איצט אַראָפּגעבויגן צו דעם טויטן פריינט פון איר חתן.

ווען די רוסישע אַרמיי פון גענעראַל לודאַיעראָוו האָט אָנגעהויבן זיך צוריק ציען האָבן דאָס נייַמאַן און ניטל זיך ניט געאַיילט מיטצולויפן מיט זיי. די צוויי יונגע מענשן זיינען לאַנגזאַם אָפּגעשטאַנען, זיינען געבליבן פון הינטן, ווערנד די רוסן אין זייער שרעק האָבן זיך גאַרניט געקימערט וועגן די צוויי פאַרלאָרענע סאָלדאַטן.

און אויף די עסטרייכער האָבן זיך איצט ניט געקימערט וועגן זייערע געפאַלענע און פאַרוואונדעטע, דען זיי האָבן ניט געוואָלט פאַרבייגן די רוסן, אום צו מאַכן זייער זיג פולשטענדיק.

אזוי זיינען די צוויי פאַרקליידעטע רוסישע סאָלדאַטן געבליבן אַליין אויף דעם גרויסן שלאַכטפעלד צווישן גאַנצע בערג טויטע און פאַרוואונדעטע.

עס איז געווען די לעצטע קויל פון אַ רוסישן סאָלדאַט, וועלכער האָט, אַנטקוי־פענדיק פון די עסטרייכער, זיך אומגע־ווענדעט און דערשאָסן דעם עסטרייכישן אָפיצער.

אין איר געפיל פון רחמנות איז די פאַרקליידעטע ניטל צוגעלאָפן צו דעם גע־פאַלענעם. פיליכט לעבט ער נאָך, פיי־לייכט איז ער נאָר פאַרוואונדעט, און מען וועט אים קאָנען רעטן.

דאָך, איין בליק אין זיין פּנים, און די קני האָבן זיך איר אָנגעהויבן בויגן און איר שיינער פאַרטרויערטער פּנים איז געוואָרן שרעקלאַך בלאַס.

זי האָט דערקאָנט אין דעם אומגליקלאַ־כען איר געליבטנ'ס יונגסט פריינט.

און ער איז געווען טויט!

— נייפעלד! — האָט זי אויסגערופן מיט אַ פאַרצווייפלטער שטימע.

אומגעפער צען טריט פון איר האָט רפאל נייַמאַן באַנעצט די ליפּן פון אַ שווער פאַרוואונדעטן סאָלדאַט, אויף וועלכן עס איז אין ניט געווען קיין האָפענונג, אַז ער זאָל לעבן.

דערהערנדיק דעם נעשריי פון זיין ניט־לעבן איז ער צוגעלאָפן, און ביי דעם ערשטן בליק אויף דעם אומגליקלאַכן אָפּי־צער איז ער געפאַלן איבער דעם טויטן קערפּער צוזאַמענגעבראָכן ווי אַן אונטערגעהאַקטער בוים.

אַ ליינגערע צייט איז ער געלעגן שטיל פאַר דער שרעקלאַכער בלוטבאַד, וואָס זי האָט דערזען.

אומגעפער אַ מאָמענט אַרויסגעקומען פון דער האַנטער אַ מאַן מיט אַ ווייבלעכן פּנים, אַ מאַן אין אַ פרוי. דער מאַן האָט נאָך ווייטער געצילט פון זיין ביקס, אום ווי־דער צו שיסן.

רפאל נייַמאַן איז איצט געווען ניט דערשראָקן נאָר איבערראַשט. ער האָט באַמערקט, אַז יענער יונגערמאַן טראָגט אויף אַ רוסישן מונדיר אין דאָך וויל ער זיי, וועלכע זענען אויף אויס ווי רוסן, דערשיסן! פאַרוואָס?

"האַלט!" — האָט רפאל נייַמאַן אויס־גערופן מיט אַ דונער שטימע, — שיסט ניט אויף אומשולדיקע מענשן!

אַ שווערלאַכער בלוטבאַד, וואָס זי האָט דערזען.

אומגעפער אַ מאָמענט אַרויסגעקומען פון דער האַנטער אַ מאַן מיט אַ ווייבלעכן פּנים, אַ מאַן אין אַ פרוי. דער מאַן האָט נאָך ווייטער געצילט פון זיין ביקס, אום ווי־דער צו שיסן.

רפאל נייַמאַן איז איצט געווען ניט דערשראָקן נאָר איבערראַשט. ער האָט באַמערקט, אַז יענער יונגערמאַן טראָגט אויף אַ רוסישן מונדיר אין דאָך וויל ער זיי, וועלכע זענען אויף אויס ווי רוסן, דערשיסן! פאַרוואָס?

"האַלט!" — האָט רפאל נייַמאַן אויס־גערופן מיט אַ דונער שטימע, — שיסט ניט אויף אומשולדיקע מענשן!

— אומשולדיקע מענשן? ! " — האָט עס אַריבערגעזונערט צו זיי, — טויטן־שענדער זייט איר! וואוהין טראָגט איר דעם קערפּער פון דעם געפאַלענעם אָפּי־צער פון שוגאַ'ס לאַגער, אויב ניט אים צו באַרויבן? !"

"מיין גאָט, די דאָזיקע שטימע!" האָט גיטל אויסגערופן און האָט געפילט ווי אַן עלעקטרישער שלאָג וואָלט איר גע־טראָפן. — רפאל! דו הערסט ניט? ! דו דערקאָנסט ניט די דאָזיקע שטימע?

אָבער רפאל נייַמאַן איז אויך געוואָרן איבערראַשט ניט ווייניקער ווי זיין גע־ליבטע.

עס האָט אויסגעזען ווי ער האָט אַ ווייל ניט געגלויבט אויף זיין אויגן. דאָן האָט ער אויסגערופן:

— ניט שיסט! מיר גייען צו אייך!

דער פרעמדער יונגערמאַן האָט אַראָפּ־געלאָזן די ביקס, ווערנד די פרוי האָט זיך צו אים צוגעדריקט, ווי זי וואָלט אים געוואָלט באַשיצן פון אַן אָנגריף.

מיט אַ פּאָר מינוט שפּעטער זיינען די פיר יונגע מענשן געשטאַנען איינער קע־גן דעם אַנדערן.

פאַרזיכטיק האָט רפאל נייַמאַן אויעק־געלייגט אויף דער ערד דעם טויטן קער־פּער פון זיין אומגליקלאַכן פריינט.

פאַר דער שיין פון דער לבנה האָבן די פּנים'ער פון די פיר מענשן אויסגע־זען מוראַ'דיק בלאַס. זייערע פּנים'ער פאַרקרימט אין שטאַרק אָפּגעצערט. עס איז געווען קאַנטיק, דאָס זיי האָבן אַלע פיל געליטן אין דער מלחמה, איבערהויפּט זייערע גראָבע רוסישע מונדירן האָבן זיי אויז שטאַרק פאַרענדערט, אַז עס איז זיי געווען אוממעגלאַך צו דערקאָנען.

נאָך אַ ווייַלע האָבן די פיר מענשן אָנגעקוקט איינער דעם צווייטן. איבער־הויפּט האָט די פאַרקליידעטע גיטל, אַזוי ווי איינגעגעסן זיך מיט אירע אויגן אין דעם אומבאַקאַנטן יונגערמאַן, אַזוי ווי זי וואָלט אים געוואָלט דורכבויערן מיט אירע בליקן.

ווערנד רפאל נייַמאַן האָט פאַרוואונ־דערט געקוקט אויף דער שיינער פרעמ־דער מיידל, אויף וועלכער עס האָט ניט געקאָנט זיין קיין צווייפל, אַז זי איז אַ קריסטלאַכע, אַ רוסישע.

"ווער איז דער דאָזיקער טויטער אָפּי־צער, וועלכן איר האָט געטראָגן אויף דער פּלייצע? — האָט דער יונגערמאַן געפרעגט מיט אַ פאַרשטיקטער שטי־מע. — און וואוהין האָט איר אים גע־וואָלט ברייגגען? איר זייט רוסקי דער טויטער אָפיצער איז אַן עסטרייכער. איר האָט אים ניט געוואָלט באַרויבן, זאָגט איר?

אָבער קיין ענטפער האָט ער ניט גע־קראָגן. דען אין דעם דאָזיקן אויגנבליק האָט די פאַרקליידעטע גיטל זיך אַ וואָרף געטאָן צו אים, און מיט אַ שטימע, אין וועלכער עס איז געווען אויסגעמישט טרויער און פרייד, האָט זי אויסגערופן:

— מאַיי, מיין'ן ברודער! מיין גע־ליבטער ברודער! דערקאָנסט ניט דיין שוועסטער גיטל!

עס האָט אויסגעקוקט ווי אַלע פיר מענשן זיינען עלעקטריזירט געוואָרן.

(פאָרטזעצונג קומט)

די אידן פון מאַראָקאָ -- דער אידישער נאַמאַדישער שבט דאַגעטון

:: :: פון ש. גרינבלוי

"לעצטן דעצעמבער בעת מיר זיינען נאָך געווען אין פאַלעסטינע האָבן מיר איבערגעגעבן אַ רעקאָמענדאַציע אַז דער־רעגירונג זאָל נעמען שריט אַז עס זאָל שנעל געשאַפן ווערן אונטער אַרטיקל 14 פון דעם מאַנדאַט אַ צייטווייליקע קאָ־מיסיע וועלכע זאָל באַשטימען די רעכט אין באַצוג צום כותל־מערבי, אַזוי שנעל ווי מעגלאַך איז נויטיק אויף אויפצוהאַל־טן פרידן און גוטע רעגירונג אין פאַ־לעסטינע. מיר גלויבן דערביבער אַז דאָס אָרגאַניזירן פון אַזאַ קאָמיסיע אין איר אָפּ־פאַר קיין פאַלעסטינע זאָל געמאַכט ווע־רען אַזוי שנעל ווי מעגלאַך".

וואָס אָנבאַלאַנגט דיטעטיקייט פון רע־ליגיעזע געזעלשאַפטן, זאָגט דער באַ־ריכט:

"זינט די אומרוען אין פאַלעסטינע זיי־נען די געווען וואָס האָבן צוטאָן מיט פאַרבעכנס קענן דעם שטאַאט, צווישן זיי, פאַראַט, אָפּגעשאַפט געוואָרן, און אויף זייער פּלאַץ איז אָנגענומען געוואָ־רען אַ געזעץ וואָס איז באַזירט אויף די עגגלישע קרימינאַלע געזעצן. אונטער די אומשטענדן פילן מיר אַז עס איז ניט נויטיק פאַר אונז צו מאַכן אירגענט וועל־כע רעקאָמענ־אַציעס אין דער דאָזיקער הינזיכט".

בנוגע דער אויפהעצונג פון דער פּרע־סע רעקאָמענדירט דער רעפּאָרט, אַז "שריט זאָלן אָנגענומען ווערן צו פאַרזי־כערן, אַז די פאַלעסטינער רעגירונג זאָל אין דער צוקונפט זיך אויפמערקזאַם באַ־ציען צו די אַרטיקלען, וואָס דערשיינען אין דער פאַלעסטינער פּרעסע, וואָס איז פון אַן אויפהעצערישן כאַראַקטער, און קאָנען לייכט, אויפהעצן די געפילן פון דער באַפעלקערונג. די פאַלעסטינער רע־גירונג דאַרף רעוויזירן דעם פּרעס געזעץ, וואָס איז איצט אין קראַפט מיט דעם צייל צו שאַפן געוויסן פונקטן, אויב אַזעלכע פונקטן זיינען איצט ניט פאַ־ראַן, וואָס זאָל זיי געבן די מענלאַכקייט אַרויסצוקריגן פון גערעכט קלאָגעס און יערן פאַל ווען עס וועט זיך אַרויסווייזן, אַז די אַרטיקלען אין די צייטונגען קאָ־נען שטערן דעם פריד אין פאַלעסטינע".

בנוגע די אויפהעצונג זאָגט דער באַ־ריכט, אַז "שריט זאָלן באַלד אָנגענומען ווערן, כדי צו באַווייזן די אַנערקענטע פעלערן אין דעם 'אינטעלידזשענס סויר־ווים' פון פאַלעסטינע. עס איז נויטיק אַ געהערעקער און גוטער 'אינטעלידזשענס סוירוויס', כדי מעגלאַך צו מאַכן דער רע־גירונג אָפּצושטעלן די טעטיקייט פון פּרעזאָנען, וועלכע באַמיען זיך אויפצו־צען די דאָסן־געפילן".

בנוגע די פונקציעס פון דער ציוניס־טישער אָרגאַניזאַציע און דער פאַלעסטי־נער ציוניסטישער עקזעקוטיווע, רעקאָמענ־דירט דער רעפּאָרט, אַז "די רעגירונג זאָל איבער'חזר'ן דעם סטייטמענט וואָס איז געמאַכט געוואָרן אַן 1922, וואו עס איז דערקלערט געוואָרן, אַז דער פאַלעסטינער מאַנדאַט ניט ניט דער ציוניסטישער אָר־גאַניזאַציע דאָס רעכט אויף וועלכן עס איז אופן אַנטייל צו נעמען אין דער פאַ־לעסטינער רעגירונג. מיר רעקאָמענדירן אַז די רעגירונג זאָל באַטראַכטן אַן אונ־טערזוכן די מענלאַכקייט אויסצואַרבעטן געוויסע און גענויע דעפיניציעס בנוגע דער באַדייטונג פון אַרטיקל פיר פון דעם פאַלעסטינער מאַנדאַט."

בנוגע די זיכערקייט אין פאַלעסטינע און דער פאַרטיידיקונג פון לאַנד, רע־קאָמענדירט דער באַריכט, אַז די פראַגע פון דער פאַסיקסטער פאָרם פון אַ גאַרני־זאָן פאַר אַלע טעלעפאָנירט דאָרפן אַ אָנגעהערטע אָפּמערקזאַמקייט.

בנוגע די אַרבעט פון דער אַרבעטס־מאַן־קאָמיסיע, רעקאָמענדירט דער רעפּאָרט, אַז "שריט זאָלן אָנגענומען ווערן צו פאַרזי־כערן, אַז די פאַלעסטינער רעגירונג זאָל אין דער אַרבעטס־מאַן־קאָמיסיע אַן אַרבעטער אַרבעטער אַרבעטער

אין שטראָם פון לעבן

שפּאַנענדער ראָמאַן פון דעם אידישן לעבן אין אַמעריקע

פון דר. ל. כ—ן

(פאָרטזעצונג)

אויף מאָרגן איז ער אויפגעשטאַנען שפּעטער ווי געוויינלאַך, און איידער ער האָט זיין צימער פאַרלאָזן, איז ער א היב־שע צייט פאַר'ן שפּיגל געשטאַנען, האָט זיך לייגנער בעראַזירט ווי ווען עס איז פריער, האָט זיך פאַרריכט די האָר דאָ און דאָרט און באַזונדערס האָט ער גע־אַרבעט מיט דער בערשטל איבער די זיל־בער האָר אויף זיינע שלייפן, געזוכט צו פאַרשאַרן זיי צווישן די שוואַרצע, כדי זיי זאָלן זיך אַזוי אין די אויגן ניט וואַר־פען.

ער האָט א פּאָר מאָל איבערגעביטן זיין האַלזטוך, און ווען ער איז, צום סוף, פאַר טיק געוואָרן, איז ער אָפּגעטראָטן פון שפּיגל און פון ווייטן זיך באַטראַכטן אין אים. א דריי צעטאָן זיך פאַר אים מיט איין אַקסל און מיט דעם אַנדערן, גע־כאַפּט אַזוי פון דער זייט א בליק אויף זיין טאַליע, איז ווידער צוגעגאַנגען גאַ־ענט צום שפּיגל און, ווידער זיך באַ־טראַכט. דאַן האָט ער פרייליך א שמייל־כעל געטאָן צו זיך, כמעט ווי א מיידל, א קאָקעטקע, וועלכע וואָלט צופרידן גע־בליבן מיט איר אויסזען.

די זון האָט פרייליך און וואַרם אין די פענסטער געלויכטן, און וואַרם אין ליכטיק איז אים אויך געווען אויף דער נשמה. פון דער ביינאַכטיקער ביינקעניש איז איצט דאָרט קיין שפּור ניט פאַר־בליבן, אקוראַט ווי די פרייליכקייט און וואַרמקייט וואָלטן זי פון דאָרט פאַר־טריבן, ווי עס פאַרטרייבט די זון דעם גרויען נעבל פון א פעלד.

און אין א ווײַלע אַרום, ווען ער איז פון די טרעפּ געגאַנגען אין עס־צימער, האָט ער זיך פאַרגעשטעלט, ווי רוטי זיצט דאָרט און קוקט אויף אים מיט איר ליכטיקן שמייכל, און אים האָט זיך אויסגעוויזן, אז ער הערט איר קול: — "גוד מאָרגינג, קאַזין!" ער האָט א טראַכט געטאָן ווען עני, אין, מערק־ווירדיק, זי האָט פאַרבייגעשוועבט בלויז ווי א שאָטן און איז באַלד פאַרשטעלט געוואָרן פון רוטי'ן.

ער האָט זיך ניט געפרעגט פאַרוואָס און פאַר ווען דאָס איז, ניט אָפּגעשטעלט זיך אויף דעם, ער האָט בלויז געפילט, אז אים איז גוט און פרייליך און ליכ־טיק אויפ'ן האַרצן, און אז אים איז אנ־גענעם צו טראַכטן פון רוטי'ן.

נאָר, ווען ער איז דערנאָך אין עס־צי־מער אַריינגעקומען און האָט פרייליך גע־ענטפערט אויף דעם "גוט מאָרגן" פון עני'ן, אסתר'ן און שאָסקע'ן, האָט ער דאָן מיט אמאָל באַמערקט, אז רוטי איז דאָרט ניטאָ, און זיך גלייך דערפילט עפּעס א ביסל אנטוישט.

און מערקווירדיק, ער האָט געוואָלט פרעגן, וואו איז איז, און עפּעס איז אים איצט שווער געווען איר נאָמען פאַר זיי אַרויסצורייסן. ער האָט אַליין ניט גע־וואוסט פאַרוואָס.

דערנאָך אָבער, האָט ער, קוקנדיק אויף דער טעלער, פון וועלכער ער האָט געגע־סען, זיך אָנגערופן:

— וואו איז עפּעס רוטי?

עני האָט געענטפערט:

— זי איז אוועקגעפאָרן צו איר פריינדן עלענאָר כאַווקין, זי וועט מס־תמא פאַרבריינגען דאָרט דעם גאַנצן טאָג.

ער האָט בלויז אַרויסגעזאָגט:

— אַזוי . . .

און האָט עפּעס ווידער דערפילט א ביינקעניש.

ער האָט א טראַכט געטאָן: — וואָס איז דאָס מיט מיר? — און זיך דער־נאָך אָנגערופן פאַרטראַכט:

— וואָס טוען מיר היינט עני?

זי האָט געענטפערט מיט א שמייכל:

— איך האָב שוין היינט וואָס צו טאָן, דזשאָו.

— וואָס?

— נאָט האָט שוין געהאָלפן, געהאָלפן — האָט ער זיך אָנגערופן און האָט אַרויסגענומען פון קעשענע א פּעקל געלט — וויפיל? א פּויפיצקער וועט זיין גע־נוג?

ער האָט איר דערלאַנגט א פּויפיצק דאָ־לאַרדיקע אסיגנאַציע.

זי האָט אים אָנגעקוקט מיט שטראַלנ־דיקע אויגן.

— אפשר אביסל צופיל? — האָט זי אַרויסגערעדט.

ער האָט געענטפערט:

— נעם, קויף אים אויך נייע שיך. טאָמער דאַרף ער נאָך עפּעס, קום צו מיר, מיר פעלט ניט. איך האָב גענוג אפילו פאַר חזירים.

אסתר האָט א שמייכל געטאָן:

— ווי איז מיר דזשאָו, ווי רעדסטו דאָס?

— ערנסט טאָנטע, איך פרעג זיך אמאָל: וואָס דאַרף איך אַזויפיל געלט? וואָס טו איך מיט דעם?

זי האָט געענטפערט:

— נאַרעלע, דו פאַנגסט דאָך אָן ערשט צו לעבן. ווי זאָגט יענער? פון צופיל פּערל אויפ'ן האַלז טוט דער קאָפּ ניט ווי.

ער האָט א שמייכל געטאָן:

—פון צופיל פּערל אויפ'ן האַלז שטיקט אמאָל טאָנטע.

עני האָט זיך אריינגעמישט:

— איך וועל דיר העלפן טראָגן די שווערע פּערל, דזשאָ.

אסתר און שאָסקע האָבן זיך צעלאַכט און ראָבינס האָט א שמייכל געטאָן פאַר־טראַכט.

דאַן האָט שאָסקע צענויפגענומען דעם פּעקל שפּייז אויפ'ן טיש און געזאָגט:

— פאַר די פּויפיצק דאָלאַר, דזשאָו, זאָלסטו און עני לעבן פּופּציק גליקלאַכע יאָר.

זי האָט א כאַפּ געטאָן דעם פּעקל און זי איז מיט אַן אימפּעט אַרויסגעלאָפן.

ראָבינס האָט דאַן אַרויסגערעדט צע־טראָגן:

— וואָס טוט מען עפּעס, הא?

און מיט אמאָל האָט ער זיך צו עני'ן געוועגדעט:

— עני, שפּיל נאָר עפּעס אויף דער פּיאַנאָ.

זי האָט אים אָנגעקוקט:

— וואָס עפּעס מיט אמאָל? איך האָב דאָך געמיינט אַז דיר אינטערעסירט ניט דאָס פּיאַנאָ שפּילן.

— נו, זינג עפּעס — האָט ער געזאָגט.

— זינגען? דאַרף איך דאָך קאָנען.

— נו, טאַנץ . . . קום מיט מיר שפּאַ־צירן . . . פאַר אַרויס מיט מיר . . .

זי האָט אויסגעלאַצט די אויגן אויף אים.

— דזשאָו, וואָס איז מיט דיר היינט?

ער האָט געוואָלט זאָגן: — מיר איז איז שרעקלאַך אומעטיק, — און האָט געזאָגט:

— מיר איז היינט אַזוי פרייליך, עני. קום, מיר וועלן ערגעץ היינט פאַר־ברייגנען!

און גלייך האָט זי זיך א וואָרף געטאָן צו אים, אַרויפגעלייגט אירע ביידע הענט אים אויפ'ן אקסל און אריינגעקוקט מיט שטראַלנדיקע אויגן אים אין פּנים אריין.

— איך וואָלט עס געטאָן, דזאָו. דו ווייסט, ווי איך האָב ליב מיט דיר צו פאַרברייגנען, ניט ווייניקער ווי דו מיט מיר . . . אָבער איך וויל העלפן אין הויז. דו ווילסט דאָך, אז איך זאָל זיין א גוטע.

ער האָט געענטפערט:

— יאָ, געוויס, געוויס.

און ער האָט א טראַכט געטאָן-מיט ביינקעניש:

"א גוטע באַלעבאָסטע . . . . דאָס איז דאָך וואָס איך האָב געוויט".

און מיט אמאָל האָט ער באַמערקט אויף איר אויבערשטער ליפּ א טונקעלן שאָטן פון שווארצע הערעלאַך און אים איז עפּעס אומאַנגענעם געוואָרן צו קוקן אויף דעם. ער האָט א טראַכט געטאָן:

— וואָנעצעס נאָר . . . ווי ביי א קאַץ.. פאַרוואָס האָב איך דאָס פריער ניט באַ־מערקט?

און ער האָט זיך געענטפערט כמעט פאַרביטערט:

— נו, וואָס איז דער אונטערשייד? א גוטע באַלעבאָסטע אין הויז וועט זי דאָך זיין!

און דאַן איז ער מיט אמאָל בייז גע־וואָרן אויף זיך, לאַמאי ער טראַכט אַזוי, און, ווי צו לחבעס זיך אַליין, האָט ער צו זיך געזאָגט: — דו-וואָנעצעס זיינען דוקא שיין. אַרויסגעלאָ.

און דאַן איז ער נאָך א ווײַלע געזעסן מיט איר אין עס־צימער און ער האָט צו איר אַרויסגעוויזן ליבע מער ווי ווען עס איז פרירע עני האָט פאַר גליק אינגאַנצן געשטראַלט, און אסתר האָט, מיט אַן אויסדרוק פון הרחבה אויף איר פּנים, זיך שטיל אַרויסגעגנבעט פון'ם עס־צימער, כדי ניט צו שטערן זיי.

ראָבינס איז דערנאָך אוועקגעפאָרן קיין ניו־יאָרק.

— אין ניו יאָרק האָט ער פאַרבראַכט א פּאָר שעה אין די אָפיסעס פון באַקאַנטע ביזנעס־לייט און די גאַנצע צייט, בעת ער האָט גערעדט פון געשעפט, פון פריוויז אויף סחורה און פון דעם אויסזיכט בכלל, אין דער געשעפטס־וועלט, האָט ער גע־ראָבן פון דער הויז אין ברוקלין. און געצויגן האָט אים אין אחין, און אַן אומעט האָט אים געדריקט, און א ביינקעניש . .

אין איינעם פון די אָפיסעס האָט גע־ראָבעט א יונגע סטענאָגראַפיסטן, מיט א לאַנגן און בויגיגן האַלז און מיט שווארצע האָר, פאַרלייגט פון הינטן אַזוי, אַז זיי האָבן אויסגעזען געשאָרן. ער האָט זיך אויגן פון איר ניט געקאָנט אָראָפּנעמען און ער האָט אויפגערעגט געטראַכט פון רו־טי'ן.

און מיט אמאָל האָט ער זיך ראַפּטאָם פון'ם אָרט א הויב געטאָן, גענומען זיין הוט און שטעקן, זיך געזאָגט, און איז מיט פאַרטראַכטע אויגן דערנאָך אַרויס אין דרויסן.

און אין א ווײַלע אַרום, ווען ער איז א טעקסי געזעסן, אויפ'ן וועג קיין ברוקלין, איז פאַר זיינע אויגן געשטאַנען זיין אָנקל'ס הויז. דאָס עס־צימער, דער קאָרידאָר, דער גאַנץ אונטן, דער גאַנץ אויבן, און אומעטום האָט ער רוטי'ן גע־זען, מיט דעם הויכן האַלז, ווי ביי א שוואַן, און מיט די סאַמעט שווארצע און קורצע האָר פון הינטן.

ער האָט געטראַכט:

— א ליב מיידעלע . . . מען מוז זע־ען, אז איר טאָלאַנט זאָל ניט פאַרלאָרן גיין . . . איך וועל נאָך היינט ריידן . . . זי זאָל פאָרן . . . .

און אים האָט זיך אויסגעוויזן, אַז ער זעט רוטי'ס פייערדיקע אויגן, ווי זיי קו־קען אויף אים מיט דאַנקבאַרקייט.

— יאָ, יאָ, דו וועסט פאָרן, — האָט ער געטראַכט ווייטער, און זיין האַרץ איז מיט וואַרימקייט אָנגעפילט געוואָרן — דו וועסט זיכער פאָרן. טאָמער וועט מען דיך ניט וועלן לאָזן אַליין, וועל איך מיט דיר פאָרן . . . יאָ, איך . . . איך און עני? — איז פּלוצלונג אים איינגעפאַלן — טאָמער וועט זי ניט וועלן פאָרן? פאַר וואָס זאָל זי ניט וועלן?

(ווייטערעס קומט)

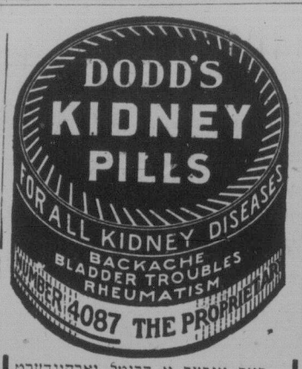

פאַר איבער א דריטל יאָרהונדערט זיינען דאָדס קידני פּילס אַנערקענט געוואָרן ווי א רפואה פאַר רוקן־ברעכן־ניש, רומאַטיזם, פּענכער טראַבלס און אַלע אַנדערע קראַנקהייטן פאַראורזאַכט פון פעלערהאַפטע נירן. צו באַ־קומען ביי אַלע דילערס פאַר 50 ס. א באַקס, אָדער 6 באַקסעס פאַר $2.50, אָדער דירעקט, ווען איר שיקט צו דעם פריי, פון

THE DODDS MEDICINE CO. LTD.
Toronto 2, Ont.

— העלפן אָנצוגרייטן פאַר מאָרגן.

— פאַר מאָרגן?

ער האָט זי אָנגעקוקט פאַרטראַכט און, אַזוי ווי זי האָט געקוקט אויף אים מיט א גליקלאַכן שמייכל, האָט ער זיך דאַן מיטאמאָל דערמאָנט, און ער האָט זיך א כאַפּ געטאָן:

— אַ, יעס! אונזער פאַרלאָבונג!

ער האָט נאָך שאַרפער דערפילט די ביינקעניש. ער האָט זיך אָבער אָנגעטאָן א כוח אַן געשמייכלט צו עני'ן, גע־שמייכלט איצט צו איר איבערטריבן.

דאַן האָט ער זיך אויפגעהויבן פונ'ם אָרט און האָט פאַרריכטערט א סיגאַר.

שאָסקע האָט עפּעס צענויפגעליינט שפּייז אין א פּעקל, אסתר האָט איר גע־האָלפן.

— וואָס טוט מען עפּעס, הא?

— זי איז אַזוי אויפגערעגט, איך פרעג זיך אמאָל: וואָס דאַרף איך אַזויפיל געלט? וואָס טו איך מיט דעם?

— נאַרעלע, דו פאַנגסט דאָך אָן ערשט צו לעבן. ווי זאָגט יענער? פון צופיל פּערל אויפ'ן האַלז טוט דער קאָפּ ניט ווי.

ער האָט א שמייכל געטאָן:

—פון צופיל פּערל אויפ'ן האַלז שטיקט אמאָל טאָנטע.

עני האָט זיך אריינגעמישט:

— איך וועל דיר העלפן טראָגן די שווערע פּערל, דזשאָ.

אסתר און שאָסקע האָבן זיך צעלאַכט און ראָבינס האָט א שמייכל געטאָן פאַר־טראַכט.

דאַן האָט שאָסקע צענויפגענומען דעם פּעקל שפּייז אויפ'ן טיש און געזאָגט:

— פאַר די פּויפיצק דאָלאַר, דזשאָו, זאָלסטו און עני לעבן פּופּציק גליקלאַכע יאָר.

זי האָט א כאַפּ געטאָן דעם פּעקל און זי איז מיט אַן אימפּעט אַרויסגעלאָפן.

ראָבינס האָט דאַן אַרויסגערעדט צע־טראָגן:

— וואָס טוט מען עפּעס, הא?

און מיט אמאָל האָט ער זיך צו עני'ן געוועגדעט:

— עני, שפּיל נאָר עפּעס אויף דער פּיאַנאָ.

זי האָט אים אָנגעקוקט:

— וואָס עפּעס מיט אמאָל? איך האָב דאָך געמיינט אַז דיר אינטערעסירט ניט דאָס פּיאַנאָ שפּילן.

— נו, זינג עפּעס — האָט ער געזאָגט.

— זינגען? דאַרף איך דאָך קאָנען.

— נו, טאַנץ . . . קום מיט מיר שפּאַ־צירן . . . פאַר אַרויס מיט מיר . . .

זי האָט אויסגעלאַצט די אויגן אויף אים.

— דזשאָו, וואָס איז מיט דיר היינט?

ער האָט געוואָלט זאָגן: — מיר איז איז שרעקלאַך אומעטיק, — און האָט געזאָגט:

— מיר איז היינט אַזוי פרייליך, עני. קום, מיר וועלן ערגעץ היינט פאַר־ברייגנען!

און גלייך האָט זי זיך א וואָרף געטאָן צו אים, אַרויפגעלייגט אירע ביידע הענט אים אויפ'ן אקסל און אריינגעקוקט מיט שטראַלנדיקע אויגן אים אין פּנים אריין.

— איך וואָלט עס געטאָן, דזאָו. דו ווייסט, ווי איך האָב ליב מיט דיר צו פאַרברייגנען, ניט ווייניקער ווי דו מיט מיר . . . אָבער איך וויל העלפן אין הויז. דו ווילסט דאָך, אז איך זאָל זיין א גוטע.

ער האָט געענטפערט:

— יאָ, געוויס, געוויס.

און ער האָט א טראַכט געטאָן-מיט ביינקעניש:

"א גוטע באַלעבאָסטע . . . . דאָס איז דאָך וואָס איך האָב געוויט".

און מיט אמאָל האָט ער באַמערקט אויף איר אויבערשטער ליפּ א טונקעלן שאָטן פון שווארצע הערעלאַך און אים איז עפּעס אומאַנגענעם געוואָרן צו קוקן אויף דעם. ער האָט א טראַכט געטאָן:

— וואָנעצעס נאָר . . . ווי ביי א קאַץ.. פאַרוואָס האָב איך דאָס פריער ניט באַ־מערקט?

און ער האָט זיך געענטפערט כמעט פאַרביטערט:

— נו, וואָס איז דער אונטערשייד? א גוטע באַלעבאָסטע אין הויז וועט זי דאָך זיין!

און דאַן איז ער מיט אמאָל בייז גע־וואָרן אויף זיך, לאַמאי ער טראַכט אַזוי, און, ווי צו לחבעס זיך אַליין, האָט ער צו זיך געזאָגט: — דו-וואָנעצעס זיינען דוקא שיין. אַרויסגעלאָ.

און דאַן איז ער נאָך א ווײַלע געזעסן מיט איר אין עס־צימער און ער האָט צו איר אַרויסגעוויזן ליבע מער ווי ווען עס איז פרירע עני האָט פאַר גליק אינגאַנצן געשטראַלט, און אסתר האָט, מיט אַן אויסדרוק פון הרחבה אויף איר פּנים, זיך שטיל אַרויסגעגנבעט פון'ם עס־צימער, כדי ניט צו שטערן זיי.

ראָבינס איז דערנאָך אוועקגעפאָרן קיין ניו־יאָרק.

— אין ניו יאָרק האָט ער פאַרבראַכט א פּאָר שעה אין די אָפיסעס פון באַקאַנטע ביזנעס־לייט און די גאַנצע צייט, בעת ער האָט גערעדט פון געשעפט, פון פריוויז אויף סחורה און פון דעם אויסזיכט בכלל, אין דער געשעפטס־וועלט, האָט ער גע־ראָבן פון דער הויז אין ברוקלין. און געצויגן האָט אים אין אחין, און אַן אומעט האָט אים געדריקט, און א ביינקעניש . .

אין איינעם פון די אָפיסעס האָט גע־ראָבעט א יונגע סטענאָגראַפיסטן, מיט א לאַנגן און בויגיגן האַלז און מיט שווארצע האָר, פאַרלייגט פון הינטן אַזוי, אַז זיי האָבן אויסגעזען געשאָרן. ער האָט זיך אויגן פון איר ניט געקאָנט אָראָפּנעמען און ער האָט אויפגערעגט געטראַכט פון רו־טי'ן.

און מיט אמאָל האָט ער זיך ראַפּטאָם פון'ם אָרט א הויב געטאָן, גענומען זיין הוט און שטעקן, זיך געזאָגט, און איז מיט פאַרטראַכטע אויגן דערנאָך אַרויס אין דרויסן.

און אין א ווײַלע אַרום, ווען ער איז א טעקסי געזעסן, אויפ'ן וועג קיין ברוקלין, איז פאַר זיינע אויגן געשטאַנען זיין אָנקל'ס הויז. דאָס עס־צימער, דער קאָרידאָר, דער גאַנץ אונטן, דער גאַנץ אויבן, און אומעטום האָט ער רוטי'ן גע־זען, מיט דעם הויכן האַלז, ווי ביי א שוואַן, און מיט די סאַמעט שווארצע און קורצע האָר פון הינטן.

ער האָט געטראַכט:

— א ליב מיידעלע . . . מען מוז זע־ען, אז איר טאָלאַנט זאָל ניט פאַרלאָרן גיין . . . איך וועל נאָך היינט ריידן . . . זי זאָל פאָרן . . . .

און אים האָט זיך אויסגעוויזן, אַז ער זעט רוטי'ס פייערדיקע אויגן, ווי זיי קו־קען אויף אים מיט דאַנקבאַרקייט.

— יאָ, יאָ, דו וועסט פאָרן, — האָט ער געטראַכט ווייטער, און זיין האַרץ איז מיט וואַרימקייט אָנגעפילט געוואָרן — דו וועסט זיכער פאָרן. טאָמער וועט מען דיך ניט וועלן לאָזן אַליין, וועל איך מיט דיר פאָרן . . . יאָ, איך . . . איך און עני? — איז פּלוצלונג אים איינגעפאַלן — טאָמער וועט זי ניט וועלן פאָרן? פאַר וואָס זאָל זי ניט וועלן?

(ווייטערעס קומט)

ליטעראַרישע נייעס פון ארץ-ישראל

פון בן - יקיר

א ניי בוך וואָס האַלט ביים דערשיינען

אין תל־אביב זעצט זיך דאָס בוך "דו־טוערן פון אריענט" (שערי המזרח) פון דעם העבראיישן זשורנאַליסט טוביה ב. אשכנזי, וואָס האָט ניט לאַנג צוריק באַ־זוכט דעם עבר־ הירדן. פאַרנדיק אין אמאָן, האָט מען אויף אים געמאַכט אַן אטענטאַט און בדרך נס איז ער ניצל גע־וואָרן. אין דעם בוך גיט ער איבער די איינדרוקן פון זיין באַזוך ביים עמיר אבדללאה, מיט וועלכן ער האָט געהאַט אַן אינטערוויו וועגן די אָנגעלעגנהייטן פון זיין מלוכה און זיין באַציאונג צו דעם ציונזם. ער האָט אויך געשמועסט מיט די אַנדערע פּאָליטישע און רעליגיעזע פּי־רער אין דעם נאָענטן אריענט. אין דעם ערשטן טייל פון דעם בוך וועט דאָס ערש־טע מאָל פאַרעפנטלאַכט ווערן וויכטיקע דאָקומענטן, וואָס פון זיי קאָן מען זיך איבערצייגן, אַז אידישע פירער האָבן שטענדיק זיך געוואָלט זיך פאַרשטענדיקן מיט די אראַבער אין ארץ - ישראל.

א נייע העבראיישע טאָג צייטונג

דעם 22טן יאַנואַר האָט אין תל־אביב אָנגעהויבן צו דערשיינען א מיטאָג - צייט־טונג מיט'ן נאָמען "הזמן". דער רעדאַק־טאָר איז פּסח גינזבורג, וואָס איז באַ־קאַנט אַלס העבראיישער דיכטער און איבערזעצער פון גאָרוועגיע. די נומערן, וואָס זיינען דערשינען ביז איצט מאַכן א פיינעם איינדרוק און צייכענען זיך אויס מיט זייער לייכטן טאָן און פאַרשטענד־לאַכן אינהאַלט, וואָס איז צוטריילאַך פאַר יעדערן. קיין "שווערע ארטילעריע" — אויעלכע ערנסטע אַרטיקלען, אויף וועל־כע מען דאַרף קנייטשן דעם שטערן — וואָס איז פאַראַן אין די איבעריקע העב־ראיישע צייטונגען, — איז דאָ ניטאָ. אויף א פיינעם הויך שטייט דאָ די אינ־פאָרמאַציע, וואָס איז גאַנץ ריאָך.

דאָס איז שוין די פערטע העבראיישע טאָג - צייטונג אין ארץ - ישראל און די דיר־טע. וואָס דערשיינט אין תל - אביב. — די שטאָט פון דעם העבראיישן כוף און זשורנאַל.

סובסידירט ווערט די צייטונג פון דעם אידישן קאַלניסטן פאַרבאַנד.

די געשיכטע פון דער נאַציאָנאַלער ביבליאָטעק

צום צענטן יאָרצייט נאָכ'ן גרינדער פון דער נאַציאָנאַלער ביבליאָטעק אין ירו־שלים, דר. יוסף כאַזאַנאָוויטש, האָט די ביבליאָטעק אַרויסגעלאָזט א בראָשור וועגן איר אנטוויקלונג.

זי איז געגרינדעט געוואָרן אין יאָר 1892. פון זומער 1920 געפינט זיך די ביבליאָטעק אין רשות פון דער ציוניסטי־שער עקזעקוטיווע. איצט האַלט זי ביי 200 טויזנטער ביכער און זי איז די גרעס־טע ביבליאָטעק אין לאַנד. יערן חודש קו־מען צו ביי 1.500-2,000 בענדער און יעדן חודש ווערן אַרויסגעגעבן אַהיים ביי 4.000 ביכער.

—(::)—

פאַרוואונדן קריסטלאַכן סטו־דענט מיינענדיק ער איז א איד

בוקאַרעסט, אפר. 6 (איטא). אנטיסע־מיטישע סטודענטן, נאָכפאָלגער פון פּראָ־פעסאָר קוזאַ, האָבן פאַרוואונדעט דעם קריסטלאַכן סטודענט יאָהאַן לופּ, ווייל זיי האָבן געמיינט, אַז ער איז א איד, צו־ליב זיין סעמיטישן אויסזען. דער פאַר־וואונדעטער איז צוגענומען געוואָרן אין שפּיטאַל אריין פאַר מעדיצינישער באַ־האַנדלונג.

טענדערס פאַר קוילן

פאַרגיינטע טענדערס אַדרעסירט צו דעם אייני־קויף אָפיס, דעפּאַרטמענט אָף פּאָבליק וואָרקס, אָטאַוואַ, ווען אַנגענומען ווערן אין זיין אָפיס ביז 12 אויינער ביינאַכט, מיטוואָך, אַפּריל 23, 1930, אויף צוצושטעלן קוילן פאַר די דאָמיניאָן בילדינגס און עקספּערימענטאַל פאַרמס און גאַרטענס, איבער די פּראָווינצן און מאַניטאָבאַ, סאַסקאַטשעוואַן, אַלבערטאַ און בריטיש קאָלומביאַ.

פאָרמעס פון טענדער מיט שפּעציפיקאַציעס און קאָנטריאַקט דערביי קאָן מען באַקומען פון דזש. וו. דאָוסאָן, הויפּט אייקזיקיוטיוו אָפיצער, דעפּאַרטמענט אָף פּאָבליק וואָרקס, אָטאַוואַ: ה. ע. סטעוויס, דיס־טריקט רעזידענט אַרכיטעקט, ווינניפּעג, מאַנ. דזשי. דזשיי. סטעפּעניאַק, דיסטריקט רעזידענט אַרכיטעקט, דרעזדזשינג, סאַסק. סעלענס, דיסטריקט רעזידענט אַרכיטעקט, קאַלגאַרי, אַלטאַ. און דזשיי. דזשי. בראַון, דיסטריקט רעזידענט אַרכיטעקט, וויקטאָריאַ, בי. סי.

טענדערס וועלן ניט גענומען ווערן אין אַנאַ־טראַכט סיידן עמאָכט אויף די אויבן דערמאָנט פאָרמעס.

דאָס רעכט צו פאַרלאַנגען פון דעם דערפאָלג־רייכן טענדערער א דעפּאָזיט, ניט איבערשטייגט דיק צען פּראָצענט פון דער סומע פון טענ־דער, צו פאַרזיכערן אַן דער קאָנטראַקט זאָל פּונקטלאַך אויסגעפיקט ווערן, אין רעזערוירט.

ביי אָרדער,

N. DESJARDINS,
Secretary.

Department of Public Works,
Ottawa, March 26, 1930.

אין אַלע אַנגעלעגנהייטן פון

פּרינטינג

- און -

אַדוועטייזינג

ווענדעט זיך צו דאָס

"אידישע וואָרט"

165 Selkirk Ave. Winnipeg, Man.

ווען איר שיקט געלט צו אייר־ערע קרובים אין סאָוועט רוס־לאַנד אָדער אוקראַינע, פּוילן אָדער רומעניע, דאַרפט איר זעען, אַז עס זאָל געשיקט ווע־רען דורך דער

קענאַדיען נעשאָנאַל עקספּרעס

דאָס געלט אין זיכער און ווערט צוגעשטעלט גלייך אין הויז צו דער זעלבער צייט אויסגע־צאָלט אין אַמעריקאַנער דאָלאַרן. יעדע קבלה (רעסיט) פאַר דעם געשיקטן געלט פון דער קענאַדיען נעשאָנאַל עקספּרעס איז נאַראַנטירט פון דער קאַנאַדער רעגירונג.

פאַר וויטערע איינצעלהייטן שרייבט

Canadian National Express
355 McGill St., Montreal

יעדער אָגענט פון דער קענאַדיען נעשאָנאַל ריילוויי (איינזאַמען) קאָן שיקן געלט אַהיים.

ווען איר שיקט עפּעלאַר, פרעגט שטענדיק פאַר קענאַדיען נעשאָנאַל עקספּרעס

MACDONALD'S
Fine Cut

דער פיינסטער טאַבאַק פאַר די יעניקע וואָס מאַכן זייערע איינענע סיגאַרעטס

15¢

מיט יעדן פּעקל טאַבאַק

ZIG-ZAG

סיגאַרעטן פּאַפּיר פריי

זאַמלט די קאַרטן פּיקטשורס

279

א געשפּרעך מיט הרב א. פייוועלזאָן, מנהל פון וועד הרבנים דניו-יאָרק וועגן כשרות

באַוואוסטער רב באַנייסטערט פאַר דער האַראַוויטש - מאַרנאַרעטן מצה־בעקעריי וואו די אָפּהיטונג פון כשרות איז אויף דער העכסטער מדרגה, און ניט אַרויס א וויכטיקע וואַרנונג צום עולם.

איצט, ערב פּסח, ווען די פראַגע פון כשרות ווערט טאָפּלט וויכטיק ביי אַלע אידן וואָס היטן אָפּ תורת משה און די אידיישע טראַדיציעס, האָט זיך מיר גע־וואָלט וויסן ווי עס האַלט מיט כשרות און מיט'ן פּסח. איך האָב זיך דאַרום געווענ־דעט צום מנהל פון דעם "וועד הרבנים", די צענטראַלע קערפּערשאַפט וואָס באַ־וואַכט אַלע ענינים היהדות אין ניו־יאָרק, דער מנהל, הרב א. י. פייוועלזאָן, איז געווען אַזוי פריינטלאַך צו האָבן א האַר־ציקן געשפּרעך מיט מיר וועגן דער דאָ־זיקער אָנגעלעגנהייט.

אויף מיין פראַגע ווי דער פּסח־כשרות בעזאָן גייט איצט אָן, האָט הרב פייוועל־זאָן מיט א זיפץ געענטפערט קורץ, מיט צוויי ווערטער: "זייער טרויעריק".

"איר וועט געווים זיין דערשטוינט צו הערן", — האָט הרב פייוועלזאָן געזאָגט, "אַז איינעקע פירמעס פון מצה האָבן זאָ־נאַר ניט קיין משגיחים! מיר זיינען אויך געווען דערשטוינט צו הערן. היתכן, פּסח? א פראַגע פון איסור כרות, ח"ו, און אַן שום השגחה! די פראַגע איז אויפגענומען געוואָרן אויפ'ן לעצטן מיטינג פון "וועד הרבנים" און עס איז באַשלאָסן געוואָרן אויפצופאָדערן די מצה־בעקערס אָנצושטעלן משגיחים און אויב ניט וועלן מיר זיין געצוואונגען אַרויסצוגיין אין דער עפנטלאַכקייט".

"עס איז לייכט צו פאַרשטיין," — האָט הרב פייוועלזאָן פאַרטגעזעצט, — "אַז אויב דאָס איז דער צושטאַנד וועגן מצה, איז וועגן אַנדערע פּסח'דיקע זאַכן אויך ניט בעסער. איין ליכטיקן ווינקל האָבן מיר אָבער, און ווען מיר קומען דאָרטן אריין פאַרגעסן מיר אַ אַלע איב־לען און כשרות, און מיר מיינען אַז מיר זיינען אין ירושלים. דאָס איז די באַ־וואוסטע מצה־בעקעריי פון האַראַוויטש מאַרנאַרעטן אויף פערטע סטריט, ניו־יאָרק. דאָס איז א הייליקע אינסטיטוציע פון כשרות, וואו די גאַנצע אידישע זהו־רות און אויפריכטיקייט אין יעדן פּרט פון והידור קומען צו זייער גרעסטן אויס־דרוק. עס איז געוואָרן א טראַדיציע ביים "וועד הרבנים" יעדן יאָר, פאַר פּסח צו באַזוכן די גרעסטע הויז פון כשרות אין ניו־יאָרק, און אויף דעם יאָר האָט אונזער א קאָמיטעט, באַשטייענד פון די גרעסטע און פאַרמיינטסטע רבנים פון ניו־יאָרק: הרב הגאון מהור"ר חיים פישל עפּשטיין, געוועזענער רב פון ליבאַווע; הרב הגאון מהור"ר ישראל דושאַוויץ, גע־וועזענער רב פון רעזיצא, און הרב הגאון מהור'ר ניסן טעלושקין, געוועזענער רב פון פּוהאַוויץ — באַזוכט די מצה בע־קעריי, און זיי האָבן מיט גרויס באַנייי־סטערונג און ענטוזיאַזם אויסגעדריקט זייער צופרידנהייט מיט דער כשרות און מיט דעם גרעסטן הידור פון זהירות און שמי־רה לשם פּסח".

"ריידנדיק וועגן מצה", האָט הרב פיי־וועלזאָן ווייטער געזאָגט, "וואָלט איך אייך אויספערקזאַם מאַכן אויף א גרויסן מכשל פון חשש חמץ, און דאָס איז וועגן מצה מעל. אונזערע פרויען זאָכן דוקא וואָס ווייסערע מצה מעל, פאַרגעסנדיק דערביי אַז נאָר ווייסע מעל קומט פון ניט גוט אויסגעבאַקענער מצה און דאָס איז אַן אמת'ער חשש חמץ. מיר וואַרנען דעם בריישן אידישן עולם ניט צו נוצן די גאָר־ווייסע מצה־מעל פאַר פּסח אום ניט צו נכשל ווערן ח"ו אין אַן איסור כרות פון חמץ בפּסח. ביי האַראַוויטש מאַרנאַרעטן איז מען אין דעם דאָזיקן פּרט, פּונקט אַזוי שטאַרק אָפּגעהיט ווי אין אַלע אַנדערע ענינים כשרות".

"אויב כשרות זאָל אַזוי אָפּגעהיט ווע־רען איבעראַל וואו עס ווערן פאַבריצירט שפּייז־אַרטיקלען, ווי דאָס ווערט געטאָן אין דער האַראַוויטש־מאַרנאַרעטן בעקעריי" — האָט הרב פייוועלזאָן פאַרטגעזעצט, "וואָלטן מיר, די ניו־יאָרקער רבנים, ניט געהאַט וואָס צו זאָרגן. ווען די אַלע וואָס ריידן וועגן כשרות זאָלן זיך נעמען פאַר א מוסטער די דאָזיקע בעקעריי וואָלט אַר־דישקייט א סך געוואונען דערפון אין אַמעריקע.

"אַלע אַרבעטער וואָס זיינען באַשעפ־טיקט אין דער האַראַוויטש־מאַרנאַרעטן מצה בעקעריי זיינען שיינע און אָפּגעהי־טע אידן, און דערצו פאַרשטייען זיי נאָך די שטרענגקייט פון זייערע בעלי־בתים ווען עס קומט צו כשרות. דאָס האַרץ ווערט אָנגעפילט מיט פרייד צו זעען אין אַמעריקע אַן אינסטיטוציע וואָס טוט אַזויפיל אָפּצוהיטן דעם דין, וואו יעדער ווינקעלע ווערט באַוואַכט מיט טדער גרעס־טער פאַרזיכטיקייט אין די אינטערעסן פון כשרות. די איינגנטיטער זיינען באַמת טייערע, פרומע און העכסט אָפּגעהיטע אידן, און די השגחה אין דער בעקעריי געפינט זיך אין די הענט פון די גרעסטע און פראָמינענטסטע רבנים אין לא

טראָסטיס סייל
ביי טענדער

סטאק פון דריי גודס, האַרדוועיר, גראָסע־ריס און א. וו., אין ריווערטאָן, מאַניטאָבאַ.

פאַרזיגלטע טענדערס וועלן אָנגענומען ווערן אין אַפּיס פון די טרייסטיס טראַסט קאָמפּאַני, 400 יוניאָן טראַסט בילדינג, ווינניפּעג, פאַר דעם איינקויף צו א רייס צום דאָלאַר פון דעם סטאק וואָס באַלאַנגט צו דעם עסטייט פון

Joseph Diamond, Riverton, Manitoba

סטאק לויט'ן אינוועטאָר $1,540.12

טערמס—קעש. טענדערס מוזן באַגלייט ווערן מיט א סערטיפייד טשעק פאַר איין הונדערט ($100.00) דאָלאַר (וועלכעס וועט צוריקגעקערט ווערן צו די ניט־דערי־פאָלגרייכע אָנבאָטער באַלד נאָכ'ן סייל). די טענדערס וועלן דערעפנט ווערן שבת, אפריל 12טן, 1930, 12 אויפיער־בייטאָג.

דער העכסטער אָדער וועלכער עס איז טענדער מוז ניט אָנגענומען ווערן.

דער סטאק קאָן באַטראַכט ווערן אויפן פּלאַץ אין ריווערטאָן, מאַניטאָבאַ. דער אינוועטאָר און אַלע אַנדערע אינטערעסירטע קאָן מען באַקומען זיך וועגן דריק אין אַפּיס פון די אונטערגעצייכנטע.

דאַטירט אין ווינניפּעג, מאַניטאָבאַ, דעם 7טן אפריל, 1930.

THE TRADERS TRUST COMPANY
Union Trust Building
Winnipeg, Man.

טויטלאַכסטער מאַשין־ביקס דערפונדן געוואָרן אין אַמעריקע

וואַשינגטאָן, אפר. 7. — א נייע מאַשין ביקס, וואָס קאָן שיסן 50 קאָלער קוילן צו 800 א מינוט און טויטן פון א מהלך פון ניין מייל, איז נאָר וואָס אָנגענומען געוואָרן און וועט פאַבריצירט ווערן פון'ם פלאַטן דעפּאַרטמענט.

דער דערפינדער פון'ם ביקס איז א גרויסער מלחמה האַט מען אים ניט אָנגעוויסער ראַבערט פ. האַדסאָן, אין דער געגנומען פאַר קיין סאָלדאַט, ווייל ער איז געווען פיזיש אומפּאַסיק, און ער האַט באַשלאָסן "צו דינען זיין פאָטער־לאַנד", דערפינדנדיק אַזא סאָרט טויטלאַכן ביקס, וואָס ס'איז אים צום סוף געלונגען.

אין צייט אויף פּסח!

אייערע קליידער דריי קלינד און געפּרעסט און צוריקגעקערט צו אייך פריש און שיין אויסזעענד, אזוי גוט ווי ניי.

אַלצדינג צו אייער צופרידנהייט

ספּעציעל פאַר דער וואָך — $1.00 סוטס דריי קלינד און געפּרעסט

זייער ריזאָנאַיבל פּריזן פאַר אַלע אַנדערע אַרבעטן.

טעלעפאָנירט 55 339

מיר קומען און דעליווערן

Portnoy's Dye Works

963 MAIN ST (Opposite Selkirk Ave.)

די אורזאַך

געבנדיק א "טאוטש" פון שייגקייט צו א באַפלעקטער קלייד, באַנייענדיק דעם שיף און צויבערקייט צו א געוויינלאַכן טוט: באַשיינענדיק היים פויר־נישינגס . . . . . אזעלכע איז די אויסגעצייכנטע אַרבעט וואָס האַט דער קווינטאָן אָרגאַניזאַציע קיינמאָל ניט אויסגעפעלט.

אונזער סטאף פון דערפאַרענע אַרבעטער האַט דערוואַרבן אַן אויסגעצייכנטע פעאיקייט אין מאַכן פיינע שטאָפן אויסצוזעען פיינער מיט גוטער דריי־קלענינג און פּרעסינג. מיט בלויז פיר טעג צו פּסח בעטן מיר צו האָבן דאָס פאַר־גענינן צו מאַכן אייערע קליידער באַמת ווערטפול פאַר אייך. ווען קאָנען מיר קומען צו אייך? א העפלאַכע באַדינונג געפינט זיך הינטער דעם דאָזיקן טעלעפאָן נומער

42 361

QUINTON DYE WORKS LIMITED

ראָיאַטן און בלוט פאַר־ניסונג אין אינדיע

באַמבעי, אינדיע, אפר. 8. — ניט גע־קוקט אויף דעם וואָס נאַנדי זוכט צו באַ־איינפלוסן זיינע נאַכפאָלגער קעגן וועלכע ס'איז גוואַלדטאַטן, זיינען דאָך ראָיאַטן אויסגעבראָכן אין אייניקע פּונקטן אין לאַנד וואָס האַט געפירט צו בלוט־פאַרגיסונג, איינער איז געטויט געוואָרן און 2 זיינען פאַרוואונדעט געוואָרן פון פּאָליציאַיישע קוילן אין בושאַוואָל, און 50 זיינען פאַר־וואונדעט געוואָרן אין אורגאַום.

צוויי פון גאַנ'ס הויפּט־לייטענאַנטן זיינען אַרעסטירט געוואָרן פאַר זייער פּראָ־פּאַגאַנדע קעגן דעם זאַלץ־געזעץ. גאַנדי גרייט זיך צו גיין אין געריכט און פאַדערן מען זאָל אים אַרעסטירן, ווי דעם הויפּט שולדיקן אין דער פּראָפּאַגאַנדע.

———):.:(———

היינט אויף דער ראַדיאָ

CKY

ווינניפּעג

7.30—באַקינגהאַם האַלבע שטונדע.
8.00—"עפּלסאָאוס" האַלבע שטונדע.

CNRW 780

ווינניפּעג

9.00—סי. עו. אַר. טראַנסקאָנטינענטאַל נעטוואַרק, רובי גרין, סאָפּראַנאָ.

CJRW 499.7

פלעמינג

5.40—מוזיק.
6.00—אַנקל פּיטער.
7.10—נעריק טעאַטער.
7.30—ווינניפּעג פּיאַנאָ קאָ. קאָנצערט.
8.00—סטודיע מוזיק.
8.30—אוירל הילס אָרקעסטער.

WTMJ 260

6.00—מילוואָוקי, מוזיקאַל. פּראָגראַם.

WHK 1390

7.00—קליוולאַנד. פאַרשייד. פּראָגראַם.

WMAQ 670

8.00—שיקאַגאָ. עוועריעדי שטונדע.

WGN 720

8.30—שיקאַגאָ. אָרקעסטער.

WLW 700

9.00—סינסינאַטי. אָרקעסטער.

WMAQ 670

9.00—שיקאַגאָ. דריי דאַקטוירים: מוזי־קאַלישע פּראָגראַם.

WTAM 1070

9.30—קליוולאַנד. אַר. קיי. א. שטונדע.

MOX 1090

10.30—סט. לואיס. אָרקעסטער.

WGN 720

11.00—שיקאַגאָ. דרים שיפּ, אָרקעסטער

WLW 700

11.00—סינסינאַטי. פאַרשייד. פּראָגראַם.

WMAQ 670

11.00—שיקאַגאָ. טאַנץ מוזיק.

NEW PALACE THEATRE

היינט און מאָרגן

"די דעזערט סאָנג"

כאָר פון 100. ריידנדע קאָמעדיע פאַקס נייעס

אין פּעלעס טעאַטער

ענדלאַך וועלן די פּעלעס טעאַטער פאַטראָניזירער האָבן די געלעגנהייט צו זען דעם באַרימטן זינגענדיקן דערפאָלג, דאָס בילד וואָס האָט צוגעצויגן אַלעמענס אויפמערקזאַמקייט—"די דעזערט סאָנג", וואָס ווערט היינט געשפּילט אין פּעלעס טעאַטער.

"די דעזערט סאָנג" איז א וואונדער־באַר אַמווירנדיק בילד, רייך אויסגעשטאַ־טעט מיט א כאָר פון הונדערט. א זעלטנ־הייט א בילד. עס ווערט אויך געוויזן א ריידנדיקע קאָמעדיע און פאַקס נייעס. זעט עס און הערט עס אין פּעלעס.

צו פאַרענטן :: FOR RENT

מיך מופן אַלצדינג, פון א טראַנק ביז א הויז מיט פאַרניטשור. בעסטע אויפפאַ־סונג און בעסטע באַדינונג אויף אַלע דזשאָבס צו זייער מעסיקע פּריזן. טעלע־פאָנירט 53 000 פאַר סערוויס — הערי קרעוואַשיי.

צו פאַרענטן א הויז פון 5 רומס מיט זומער קיטשן אין 349 רעזוואוד עוו. קאַר. אייזקינס. $23 א מאָנאַט.

צו פאַרענטן א האַלבע סטאָר, קאָרנער מיין און לאַגאַן. אַריינגאַנג פון לאַגאַן עוו. פּאַסיק פאַר יונג סאָרט ביזנעס. פול בייס־מענט 100 פוס. גוטער פּלאַץ פאַר'ן ריכ־טיקן מאַן. רענט זייער ביליק. זיך ווענדן צו א. דיינער, 635 מיין סטריט.

געשעפט _ געלעגנהייטן
Business Opportunities

צו פאַרענטן א סטאָר אין עבאַנעזער, פאַסק. ערשט אַפּגעפיקסט, א גוטע געלע־גענהייט פאַר א מאַן צו אָנפאַנגען א גוטע דזשענעראַל ביזנעס. בלויז א קליינע אָפּאַ־זיטאָן. די סטאָר קאָן גלייך אויפגעעפנט ווערן. לאָזט ניט דורך אזא געלעגנהייט. שרייבט צו:

M. MARGULIES, Limerick, Sask.
אָדער
B. TURNER, Ebenezer, Sask.

צו פאַרקויפן א גוט עטאַבלירטע פּעטנט מעדיצין ביזנעס, פּראַקטיצירט פון קאוסט צו קאוסט. קיין פּראָפעסיאָנעלע קענטע־ניש ניט נויטיק. א געלעגענהייט פאַר א מאַן אָדער פרוי מיט קעש. פאַר איינצעלהייטן שרייבט צו דאָס אידישע וואָרט באָקס 8065.

גראָסערי און קאָנפעקשענערי, אויסגע־צייכנטע נאָרט ענד לאַקיישאָן, בילדינג מיט 4 רומס און סטייבל צו פאַרקויפן. א גרויסער באַרגען פאַר בלויז $2,500. לייכטע צאָלונגען.

בוטשער און גראָסערי, אין א וויניפּעג סובאַרב, אַן קיין קאָמפּעטישאָן, באַקווע־מע וואוינונג, מוז שנעל פאַרקויפט ווערן. בלויז $1,500 קעש נויטיק.

דזשענעראַל סטאָר פון $10,000 אויף 75 סענט. רענט פון בילדינג איז נידעריק, אין מאַדערנער וועסטערן שטעטל. סיילס איבער $60,000 א יאָר.

אויב איר ווילט א געשעפט, זעט

ח. פערלמאַן, י. יאַן, נ. זעלטשען
MUTUAL AGENCIES
796 Main Street Phone 51 000

ה. קעסאָף ע"ה

צו דער פרוי און טעכטער דריקן מיר אויס אונזער טיפס־טען מיטגעפיל אויף דעם פאַר־לוסט פון זייער ליבן מאַן און פאָטער. מיר ווינשן זיי גע־טרייסט צו ווערן און מער פון קיין צער ניט וויזן.

רומענען היברו סיק בענעפיט

:: פערזענלאַכעס ::
PERSONAL

PROF. SCOTT 88 106
290 פאַרטערדזש עוו. איבער לייפעאוס מעאַטער נייטפּעל בעסטע פאַקס טראַס און וואָלץ סטעפּס קלאַסן און סטריקסלי פּריוואַטע לעסאָנס. פולער קורס פון לעסאָנס $5.00

SIMPSON & COMPANY
בייליפס
לייסענסד און באַנדער
ד. סימפּסאָן, מענעדזשער
404 McINTYRE BLOCK PH. 88 008

שיקט פאַר באַרגען פּריין ליסט
פון גאַראַנטירט איבערגעבויטע ראָיאַלס, אַנדערוואוד, רעמינגטאָנס, פּאַרטייבל און א. וו. לייכטע טערמינען. פּרייער בוך וועגען "טאוטש טייפּינג" מיט יעדער מאַשין. אַלע סאָרטן פאַרקויפן.
ROYAL TYPEWRITER AGENCY, DEPT J
288 Fort St., Winnipeg, Man.

אייער אַלטע מעבל געמאַכט ניי
און טאַקע ביי אייך אין דער היים בעסטע אַרבעט פאַר בליקסטע פּריזן. רופט מיך אָפּ
23 269

זיינגער ניי מאַשינען אויף זייער לייכטע טערמס. גוטע באַרגענס אין געוויסע מאַ־שינען, גרויסע קרעדיטן פאַר אייער אַל־טער מאַשין. זיינגער סטאָר, 300 נאָטר־דיים עוועניו, קאָר. פּרינסעס. דזשאָזעף שייפער, מענעדזשער. טעלעפאָן 86 171.

געלט!
פאַר אייערע באַדיקע נויטן
$50 ביז $500
צוועלף מאָנאַטן צו באַצאָלן עס צוריק. ריזאָנאַיבל ריינטס. פינקטלאַכע באַדינונג. שטרענג פאַרטרויליך
אָפן טעגלאַך ביז 7.30 נאָכמיטאָג.
General Loan and Insurance Agency
718 Somerset Block, Winnipeg
Phone 24 789

פאָנדרישאָנס פאַר מצבות געמאַכט אין
פאַרריכט פאַר אייער צופרידנהייט.
JOHN SCHALER
Phone 5993921

:: שטעלע פאַרלאַנגט ::
SITUATION WANTED

א סינגל מאַן, מיט דערפאַרונג אין אַלע לייזנס, פאַרלאַנגט א דזשאָב אין קאַנטרי דזשענעראַל סטאָר. גוטער סטאַק קיפּער און בוקקיפּער. רעדט און שרייבט ענגליש, פייליי, דייטש, אוקראַיניש. מעסיקער גע־האַלט, גוטע רעפערענס. זיך ווענדן דאָס אידישע וואָרט באָקס 8212 אָדער טעלע־פאָנירן 54 115.

א באַ, געענדיקט א ווילנער העבריאישן לערער סעמינאַר, אויך אָנגעשיעט 3 יאָר מיט א העבריאישער שול. אין ווילנע, זוכט א שטעלע. קאָן אויך אַביסל ענגליש. זיך ווענדן צו

REV. GOLDSTEIN
Estevan :: Sask.

אינטעליגענטע פרוי פאַרלאַנגט א שטעלע אין א קאַנטרי דזשענעראַל סטאָר. וועל אויך טאָן הויז אַרבעט. פיר יאָר אין לאַנד ווענדן צו דאָס איר. וואָרט באָקס 8211.

:: צו פאַרקויפן ::
FOR SALE

א גוטער אינוועסטמענט
2 סינגל הייזער פון 6 רומס יעדע, 1 דאַבל הויז, 6 רומס אין יעדער וואוינונג. רענט $80 א מאָנאַט. אין א פיירסט קלאַס לאָקיישאָן. פּריין $4,500.

א גרויסע מציאה
8 רום פולי מאָדערן הויז, הייסע וואַ־סער באַהייצונג, אויך פלאַרס, אויך פינ־שינג, שיינע ליכטיקע צימערן. סליפּינג באַלקאָני, גאַראַזש, באַראַוס עוועניו ניט ווייט פון מיין סטריט. פּריין $5,000.

א 7 רום פול מאָדערן נייע סטאַקאַ הויז מיט די בעסטע אויך פינישינג, פרענטש טירן און מיט אַלע איבעריקע מאָדערנע איינריכטונגען. א באַהייצטע סאַו רום. בעסטע פּלאַמבינג פיקסטשורס און עלעק־טרישע פיקסטשורס. גאַראַזש, ריווער, לאָט 36 ביי 300 טיף. די הויז קאָסט $8,500 צו בילדן. פּריין צו פאַרקויפן $7,000. די גרעסטע מציאה.

5 רום קאָטעדזש פולי מאָדערן. נאָענט צו מיין סטריט, אין דער נאָרט ענד. פּריין $2,500. א גרויסע מציאה.

מיר האָבן א גרויסן אויסוואַל פון לאָטס צו פאַרקויפן אין פאַרשיידענע דיסטריק־טען, זייער ביליק.

סוויטס צו פאַרענטן אין פאַרשיידענע אַפּאַרטמענטס אין דער נאָרט ענד.

אינשורענס פאַר אַלערליי צוועקן. געלט צו לייען אויף 6½ פּראָצענט.

Sheps Agencies Ltd.
804 מיין סטריט
טעלעפאָנס 761 55 און 807 53

צו פאַרקויפן א קלאַדינג און דזשעלרי סטאָר אין 198 הינינס עוועניו. די ערשטע קלאַדינג סטאָר פון מיין סטריט.

ספּעשל געגרייטעד פרישע איינס האַלפיל און ריטייל. בעסטע צופרידנשטעלנדע פּריזן. שוואַרץ, 278 באַראַוס עוועניו. טעלעפאָן 54 900.

איך מאַך באַקאַנט צו אַלע אידן, אז איך פאַרקויף איצט טשיקנס, אייער און פּאַ־טייטאָס צו זייער ביליקע פּריזן. קומט איבערצייגט זיך. מיר דעליווערן איבעראַל ב. רובינשטיין, 640 פּרינסעס עוועניו, טעלעפאָן 53 831.

ארבעטער פאַרלאַנגט
HELP WANTED

פאַרלאַנגט אַן עקספּיריענסד באַ פאַר א גראָסערי און קאָנפעקשענערי סטאָר. טע־לעפאָן 51 148.

:: צו פאַרענטן ::
FOR RENT

צו פאַרענטן א וועראַהויז, 1 אָדער צוויי פלעטס, אין 24 דערבי סטריט. באַזונדער אַריינגאַנג, מיט עלעקטרישן עלעוויטאָר און א פּרייוועט טרעפּ. יעדער פלעט האַלט 3,400 סקווער פוס. זיך ווענדן צו זלאָ בינסקי ברידער, 24 דערבי סטריט, טע־לעפאָן 57 371.

צו סובלעטן א דריי רום סוויט, סוויט 3. דערבי בלאָק, מיין פלאַר, טעלעפאָן 52 254.

:: צו פאַרענטן ::
FOR RENT

צו פאַרענטן א וועראַהויז, 1 אָדער צוויי פלעטס, אין 24 דערבי סטריט. באַזונדער אַריינגאַנג, מיט עלעקטרישן עלעוויטאָר און א פּרייוועט טרעפּ. אין עמבער געטרימטע ברענג־צייכענען מיר אַן א באַקוועמלאַכן סעט פאַר 8

$10.95

8 טיי קאַפּעס און סאוסערס
8 ברויט און פּוטער טעלער
8 טיי טעלער
8 דינער טעלער
8 קופּ טעלער
8 פּרוכט סאוסערס
8 טיי קאַפּעס און סאוסערס
1 פּלעטער 10 אינטש.
1 פּלעטער 14 אינטש.
1 סאוסבאָוט
1 פּיקל
1 קעסעראַל
1 סאַלאַד באָול
1 צוקער און דעקל
1 קרים דזשאַג
1 פּוטער דיש און דעקל.

שיינע אימפּאָרטירטע טשיינא דינער סעטס
מיט גאָלד גערעקטע הענדלד שטיקער און דעקאָרירט מיט פינק ראָז שפּריצן.

$27.50

100 שטיק, באַשטייט פון:
12 ברויט און פּוטער טעלער
12 טיי טעלער
12 דינער טעלער
12 סופּ טעלער
12 פּרוכט סאוסערס
12 טיי קאַפּעס און סאוסערס
1 פּלעטער 10 אינטש.
1 פּלעטער 14 אינטש.
1 סאוסבאָוט
1 פּיקל
1 וועדזשעטייבל דיש
1 קעסעראַל
1 סאַלאַד באָול
1 צוקער און דעקל
1 קרים דזשאַג
1 פּוטער דיש און דעקל.

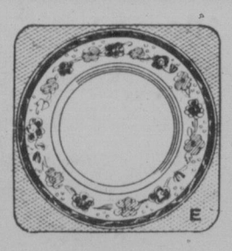

סעט פאַר 8
אין א פּאָפּולערן באַרדער דעקאָרירט אָפּענער סטאַק דעזיין.

$15.00

באַשטייט פון:
8 ברויט און פּוטער טעלער
8 טיי טעלער
8 דינער טעלער
8 קופּ סופּ טעלער
8 פּרוכט סאוסערס
8 טיי קאַפּעס און סאוסערס
1 פּלעטער 10 אינטש.
1 פּלעטער 14 אינטש.
1 סאוסבאָוט
1 פּיקל
1 קעסעראַל
1 סאַלאַד באָול
1 צוקער און דעקל
1 קרים דזשאַג

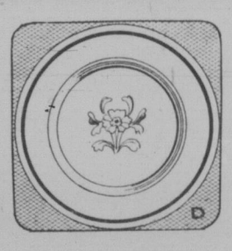

אַן אָפּענער סטאַק דעזיין
אויף אייוואַרי וואַרג מיט האַנט דעקאָ־רירטן צענטער מאַטיוו און ענעמעלד קאַלירן. אין עמבער געטרימטע ברענג־צייכענען מיר אַן א באַקוועמלאַכן סעט פאַר 8

$10.95

8 טיי קאַפּעס און סאוסערס
8 ברויט און פּוטער טעלער
8 טיי טעלער
8 דינער טעלער
8 קופּ סופּ טעלער
1 פּלעטער 10 אינטש.
1 פּלעטער 14 אינטש.
1 קעסעראַל
1 אָפּענע וועדזשעטייבל דיש.

פאַרשיידענע דינערוואַרג
צו פאַרזען א סך נידעריקער פון זייער רע־גולערן ווערט—באַדינונגספולע סעמי־פאַר־צעלען וואַרג און אימפּאָרטירטע טשיינא־וואַרג אין א גרויסער פאַרשיידענאַרטיקייט פון דעקאָרירונגען, אויך איינפאַכע ווייסע.

דאָ ווערן אָנגענעבן עטלאַכע פון די אַרויסצייכנדיקע ווערטן:

דעקאָרירטע טשיינא קאַפּס און סאוסערס, 2 פאַר	25¢
גלאַנצויק דעקאָרירטע טשיינא סופּ פעלער	15¢
ליסאַדזשעס טשיינא דינער פעלער אין באַרדער און איבעראַל דעקאָרירונג	25¢
צוגעדעקטע וועדזשעטייבל דישעס	75¢
דעקאָרירטע טשיינא פּלייטס, 8 אינטש. דיאַמעטער	10¢
פאַרשיידענע ווייסע דיק קאַפּס	5¢

גלאַזוואַרג

קריסטאַל גלאַזוואַרג צוציענדיק נעפרייזן וואָס מיר קאָנען ניט האָבן צו פאַרקויפן נאָכאַמאָל פאַר א לאַנגער צייט.	
גרייס קאַט סטעמד ווייַן גלעזער 2 פאַר	25¢
קאַלאַניאַל פּלאַטעד גלעזער 6 פאַר	29¢
גרייס קאַט וואַסער גאַבלעטס לאַנגע אָדער קורצע	25¢
בראַנדי גלעזלאַך באַדינונגספולע פּלאַטעד גלאַזוואַרג	5¢

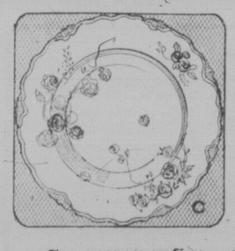

א קאָלירייכער בלומען דעקאָרירטער דינער סעט
אויף גלאַנצויקן ווייסן סעמי־פאַרצעלין וואַרג — איר וועט גלייכן די פריש־קייט פון דעם קאָליר.

$15.00

באַשטייט פון:
12 ברויט און פּוטער טעלער
12 טיי טעלער
12 דינער טעלער
12 סופּ טעלער
12 פּרוכט סאוסערס
12 טיי קאַפּעס און סאוסערס
1 פּלעטער 10 אינטש.
1 פּלעטער 14 אינטש.
1 סאוסבאָוט
1 פּיקל
1 וועדזשעטייבל דיש
1 קייסראַל
1 סאַלאַד באָול
1 צוקער און דעקל
1 קרים דזשאַג
1 שיסל.

דער אַלטער טונקל בלויער ווילאָו פּעטערן
וואָס מיר קאָנען אַזוי גוט פאַר באַדי־נונגספולע ענגלישע געשיר אין סעטס פאַר 12.

$13.95

באַשטייט פון:
12 ברויט און פּוטער טעלער
12 טיי טעלער
12 דינער טעלער
12 סופּ טעלער
12 פּרוכט סאוסערס
12 טיי קאַפּעס און סאוסערס
1 פּלעטער 10 אינטש.
1 פּלעטער 14 אינטש.
1 סאוסבאָוט
1 פּיקל
2 קעסעראַלס
1 סאַלאַד באָול
1 צוקער און דעקל
1 קרים דזשאַג
1 סלאַפּ באָול

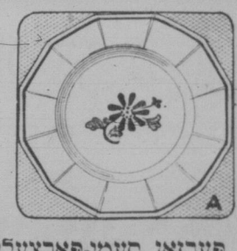

12 פּערזאָן סעמי־פאַרצעליין דינער סעט
מיט צוציענדיקע 12־זייטיק געשייפּטע שטיקער און האַנט ענעמעלד סענטער בלומען מאַטיוו.

$12.95

יעדער סעט שליסט איין:
12 ברויט און פּוטער טעלער
12 טיי טעלער
12 דינער טעלער
12 סופּ טעלער
12 טיי קאַפּעס און סאוסערס
1 פּלעטער 10 אינטש.
1 פּלעטער 14 אינטש.
1 סאוסבאָוט
1 פּיקל
2 קעסעראַלס
1 סאַלאַד באָול
1 צוקער און דעקל
1 קרים דזשאַג
1 סלאַפּ באָול.

בלוי ענעמעל דאָכל באַלערס

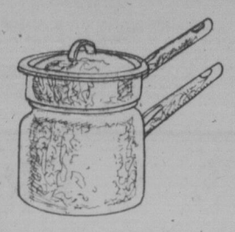

$1.30
—גלענצנדע כלים פאַר מילך אָדער ריז. דריי־קוואַרט ענעמעלוואַרג. אינערלאַכע געשיר אַנטהאַלט צוויי פּינטס.

וויליאַם ראָדזשערס 26 שטיק סעט פון פּלעטווער
אין דעם באַליבטן לא פראַנס דעזיין מעסיק געפרייזט, א סעט
$21.75
—דער דאָזיקער שיינער סעט אַנטהאַלט א זייער צוציענדיקן זילבער דעקאָרירטן גלאַז דעק טרעי, 6 טיי־לעפל, 6 דעזערט לעפל און 6 דעזערט גאַפּלען, 6 דעזערט מעסער, 1 פּוטער מעסער און איין צוקער פּושקע.

בלוי ענעמעל לאַנדאַנער טעפּ

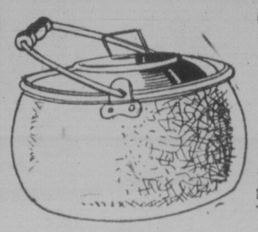

$1.25
—פּאָפּולערע סטייל כלים צום קאָכן, אין שווערע דריי קאָוט ענעמעלוואַרג מיט שטאַרקע בויגן הענטלאַך. קאַפּאַסיטי פיר קוואַרט.